

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN VERGİ BİLİNCİNE YÖNELİK
FARKINDALIKLARI (TOKAT İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUĞBA SEMİN AKKURT

TOKAT
Ocak, 2023

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN VERGİ BİLİNCİNE YÖNELİK
FARKINDALIKLARI (TOKAT İLİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tuğba Semin AKKURT

Danışman: Prof. Dr. Ömer Faruk SÖNMEZ

TOKAT
Ocak, 2023

ETİK SÖZLEŞME

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Prof. Dr. Ömer Faruk SÖNMEZ danışmanlığında hazırlamış olduğum “Ortaokul Öğrencilerinin Vergi Bilincine Yönelik Farkındalıkları (Tokat İli Örneği)” adlı Yüksek Lisans/ Doktora tezinin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

24/01/2023

Tez Yazarı (Ad Soyad) İmza

Tuğba Semin AKKURT

JÜRİ KABUL VE ONAY

TEŞEKKÜR

Lisans ve lisansüstü eğitim hayatımın her anında emeği olan, desteklerini esirgemeyen, hem bir öğretmen hem de ağabey olan tez danışmanım Prof. Dr. Ömer Faruk Sönmez'e desteklerinden dolayı teşekkürü bir borç biliyorum.

Eğitim hayatım boyunca her zaman desteğini hissettiğim, akademik bilgilerinden faydalandığım ağabeyim Öğretim Görevlisi Serhat Kurt'a, tez yazma sürecim boyunca desteklerini ve sabrını esirgemeyen sevgili eşim Yasin Akkurt'a ve hayatım boyunca hep yanımda olan canım aileme teşekkürlerimi sunuyorum.

Son olarak veri toplama sürecinde gönüllü olarak katılım sağlayan, anket sorularını içtenlikle cevaplayan sevgili öğrencilere ve anket uygulaması yaptığımız okullardaki saygı değer öğretmenlere sevgilerimi sunuyorum, teşekkür ediyorum.

ÖZET

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN VERGİ BİLİNCİNE YÖNELİK FARKINDALIKLARI (TOKAT İLİ ÖRNEĞİ)

Akkurt, Tuğba Semin

Yüksek Lisans, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ömer Faruk Sönmez

Şubat 2023, XIII + 65 sayfa

Bu araştırma ortaokul 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin vergi bilincine yönelik farkındalıklarının belirlenmesini ve vergi kavramını nasıl algıladıklarını tespit etmeyi amaçlamaktadır. Nicel araştırma yöntemlerinden biri olan tarama modelinin kullanıldığı araştırma kapsamında, 2021-2022 Eğitim ve Öğretim yılında Tokat ilinde bulunan toplam 408 öğrenciden oluşan 6. ve 7. sınıflara anket uygulaması yapılmıştır. 408 öğrenci basit tesadüfî örnekleme yöntemi ile belirlenerek araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak; Zorlu ve Kaya (2012) tarafından geliştirilen vergi bilinci anketi kullanılmıştır. Toplamda 40 sorudan oluşan anketin ilk bölümünde yer alan 8 soru öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini öğrenmeye yöneliktir. Anketin ikinci bölümünde öğrencilerin vergiye ilişkin görüşlerini ölçmeye yönelik 12 adet soruya yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise “Tamamen Katılıyorum”dan, “Hiç katılmıyorum”a doğru giden ve 20 sorudan oluşan 5’li likert ölçeği kullanılmıştır. Anket uygulamasından önce öğrencilere bu verilerin sadece akademik anlamda kullanılacağı belirtilmiştir. Çalışmanın amacı doğrultusunda araştırmaya katılan öğrencilerin ankette yer alan cinsiyet ve sınıf değişkeni grupları arasındaki farklılığın tespiti için SPSS for Windows 22.0 programı yardımıyla parametrik testlerden t testi; yaş, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, baba meslek, anne meslek ve ailenin aylık geliri değişkenlerinin grupları arasındaki farklılığın tespiti için parametrik testlerden ANOVA testi ile analiz edilerek karşılaştırmalar yapılmıştır. Vergi bilinci anketinin öğrencilere göre betimsel değerlendirilmesinde frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda öğrencilerin vergi bilincine yönelik farkındalıklarının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında öğrencilerin vergi bilinci

farkındalıkları ile; yaş, sınıf, cinsiyet, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, baba mesleği, anne mesleği ve öğrencilerin aylık ortalama gelir durumu değişkenleri arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda 6. sınıf ile sınırlı olan vergiye ilişkin kazanımların 7. ve 8. Sınıf düzeylerinde de yer alabilir. Öğrencilerin vergi kavramını en sık duydukları yerler olması sebebiyle vergi bilinci farkındalıklarını arttırmak amacıyla aile ve okul aracılığıyla vergi eğitimine ağırlık verilebilir.

Anahtar kelimeler: Vergi, Vergi farkındalığı, Vergi eğitimi, Vergi okuryazarlığı, Ortaokul öğrencileri.

ABSTRACT

DETERMINATION OF TAX AWARENESS LEVEL OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS (TOKAT PROVINCE EXAMPLE)

Akkurt, Tuğba Semin

Master's Thesis, Social Studies Education Department

Thesis Advisor: Prof. Dr. Ömer Faruk Sönmez

February 2023, XIII + 65 pages

This research aims to determine the awareness of secondary school 6th and 7th grade students about tax awareness and to determine how they perceive the concept of tax. Within the scope of the research, in which the survey model, which is one of the quantitative research methods, was used, a questionnaire was applied to the 6th and 7th grades, consisting of a total of 408 students in the province of Tokat in the 2021-2022 academic year. The research was carried out by determining 408 students by simple random sampling method. As a data collection tool in the research; A tax awareness questionnaire developed by Zorlu and Kaya (2012) was used. The 8 questions in the first part of the questionnaire, which consists of 40 questions in total, are aimed at learning the socio-demographic characteristics of the students. In the second part of the questionnaire, 12 questions were included to measure the views of the students on taxation. In the third part, a 5-point Likert scale consisting of 20 questions ranging from "I totally agree" to "I strongly disagree" was used. Before the application of the questionnaire, it was stated to the students that this data would only be used for academic purposes. In line with the purpose of the study, t-test, one of the parametric tests, with the help of SPSS for Windows 22.0 program, in order to determine the difference between the gender and class variable groups of the students participating in the research; In order to determine the difference between the groups of age, father's education level, mother's education level, father's occupation, mother's occupation and monthly income of the family, comparisons were made by analyzing one of the parametric tests, ANOVA test. Frequency, percentage, mean and standard deviation values were used in the descriptive evaluation of the tax awareness survey according to students.

As a result of the research, it was concluded that students' awareness of tax awareness was low. Within the scope of the research, with the tax awareness awareness of the students; It has been determined that there is a significant difference between the variables of age, class, gender, father's education level, mother's education level, father's occupation, mother's occupation and students' average monthly income. In this context, tax-related gains that are limited to the 6th class can also take place at the 7th and 8th grade levels. Since these are the places where students hear the concept of tax the most, it is possible to focus on tax education through family and school in order to increase their awareness of tax awareness.

Key words: tax, tax awareness, tax education, tax literacy, middle school students

İÇİNDEKİLER

ETİK SÖZLEŞME.....	III
JÜRİ KABUL VE ONAY	IV
TEŞEKKÜR	V
ÖZET	VI
ABSTRACT	VIII
İÇİNDEKİLER.....	IX
TABLOLAR LİSTESİ.....	XI
ŞEKİLLER LİSTESİ	XII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XIII
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
Problem Durumu.....	2
Araştırmanın Amacı.....	3
Araştırmanın Önemi	4
Sayıtlılar	4
Sınırlılıklar	4
BÖLÜM II	5
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	5
Sosyal Bilimler	5
Sosyoloji	5
Tarih	5
Coğrafya	5
Psikoloji	6
Siyaset Bilimi	6
Ekonomi	6
Hukuk	6
Antropoloji	7
Arkeoloji	7
İletişim	7
Eğitim	7
Sosyal Bilgiler	8
Tanımı.....	8
Önemi.....	9
Verginin Tanımı	9
Verginin Amaçları	10

Mali Amaç	10
Ekonomik Amaç.....	10
Sosyal Amaç.....	10
Verginin Önemi	10
Vergi Okuryazarlığı	11
Sosyal Bilgiler Dersi Ve Vergi Okuryazarlığı.....	12
Vergi Bilinci.....	13
Vergi Ahlakı	13
Vergi Uyumu.....	14
Vergi Psikolojisi	14
Vergi Algısı.....	15
Vergi Ve Eğitim	15
Vergiye Karşı Tutum Ve Davranışları Etkileyen Faktörler.....	16
Demografik Faktörler	16
Vergi Sisteminden Kaynaklı Faktörler	17
Vergi Bilinci Oluşturmaya Yönelik Türkiye’de Yapılan Çalışmalar	19
Ders Kitabı İçerikleri	19
İnternette Yer Alan İçerikler	22
BÖLÜM III	27
YÖNTEM	27
Araştırmanın Modeli	27
Evren ve Örneklem.....	28
Ölçme Araçları.....	29
Veri Toplama Süreci	30
Verilerin Çözümlemesi	30
BÖLÜM IV	32
BULGULAR.....	32
BÖLÜM V	48
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	48
Sonuçlar.....	48
Öneriler	50
KAYNAKÇA.....	52
EKLER.....	57
Ek 1. Araştırma İzni Onayı	57
Ek 2. Anket Formu	59

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Özellikleri	28
Tablo 2. Vergi Bilinci Anketine Ait Güvenirlilik Katsayıları	30
Tablo 3. Vergi Bilinci Anketine Ait Çarpıklık ve Basıklık Değerleri	31
Tablo 4. Vergi Bilinci Anketine Ait Betimsel İstatistikler	32
Tablo 5. Sizce Vergi Nedir? Sorusu Ait Betimsel İstatistikler	32
Tablo 6. Sizce Vergi Nedir? Sorusu Ait Betimsel İstatistikler	33
Tablo 7. Sizce Vergi Nedir? Sorusu Ait Betimsel İstatistikler	33
Tablo 8. Sizce Vergi Nedir? Sorusu Ait Betimsel İstatistikler	34
Tablo 9. Sizce Vergi Nedir? Sorusu Ait Betimsel İstatistikler	35
Tablo 10. Sizce Vergi Nedir? Sorusu Ait Betimsel İstatistikler	35
Tablo 11. Sizce Vergi Nedir? Sorusu Ait Betimsel İstatistikler	36
Tablo 12. Sizce Vergi Nedir? Sorusu Ait Betimsel İstatistikler	36
Tablo 13. Sizce Vergi Nedir? Sorusu Ait Betimsel İstatistikler	37
Tablo 14. Sizce Vergi Nedir? Sorusu Ait Betimsel İstatistikler	37
Tablo 15. Sizce Vergi Nedir? Sorusu Ait Betimsel İstatistikler	38
Tablo 16. Sizce Vergi Nedir? Sorusu Ait Betimsel İstatistikler	38
Tablo 17. Vergi Bilinci Anketi Yaş Değişkenine Göre ANOVA Testi	39
Tablo 18. Vergi Bilinci Anketi Sınıf Değişkenine Göre t Testi	40
Tablo 19. Vergi Bilinci Anketi Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi	40
Tablo 20. Vergi Bilinci Anketi Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi ..	41
Tablo 21. Vergi Bilinci Anketi Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi ..	42
Tablo 22. Vergi Bilinci Anketi Babanın Mesleği Değişkenine Göre ANOVA Testi	43
Tablo 23. Vergi Bilinci Anketi Annenin Mesleği Değişkenine Göre ANOVA Testi	45
Tablo 24. Vergi Bilinci Anketi Aylık Gelir Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi	46

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Vergilerimiz Kazançlarımızdır	20
Şekil 2: Vergi Afişleri	21
Şekil 3: Vergi Bilinci	22
Şekil 4: Vergi Haftası	23
Şekil 5: Vergi geleceğimizdir	24
Şekil 6: Ver gidelim geleceğe	24
Şekil 7: Vergi bilinci şarkısı	25
Şekil 8: Vergi bilinci çizgi film	26

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
GİB	: Gelir İdaresi Başkanlığı
TDK	: Türk Dil Kurumu
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
Vb.	: Ve benzeri
X	: Ortalama
Ss	: Standart sapma
f	: Frekans
N	: Sayı

BÖLÜM I

GİRİŞ

Vergi, devletlerin sahip olduğu en önemli gelir kaynakları arasındadır. Şehirlerin gelişmesi ve toplumsal ihtiyaçların artması beraberinde birçok sosyal ve ekonomik ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. Günümüzde devletin sunması gereken hizmetlerin artmasıyla doğru orantılı olarak kamu giderleri de artmıştır (Ertürk, 2020). Devletin halkına gereken hizmetleri sunmasının ve ülkenin refah seviyesini yükseltmesinin yolu mükelleflerin vergilerini düzgün ödemesinden geçmektedir.

Mükelleflerin vergiyi olumlu olarak algılaması, vergiye gönüllü uyumlarını etkilemektedir. Bireylerin küçük yaştan itibaren vergi ile alakalı alacakları eğitim ve vergi mevzuatına ilişkin aşinalıkları vergi verme potansiyellerini arttıracaktır. Bu sebeple ülkemizde özellikle Sosyal Bilgiler dersi aracılığıyla aşılarmaya çalışılan vergi bilinci ve vergi okuryazarlığının müfredatta geniş yer alması geleceğin vergiye gönüllü uyum gösteren mükelleflerini arttıracaktır.

Çalışmanın birinci bölümünde, Sosyal bilimlerin tanımı, Sosyal bilimleri oluşturan disiplinler (Sosyoloji, Tarih, Coğrafya, Psikoloji, Siyaset, Ekonomi, Hukuk, Antropoloji, Arkeoloji, İletişim, Eğitim) Sosyal Bilgilerin tanımı, Sosyal Bilgilerin önemi başlıkları ele alınmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde, Vergi bilincine yönelik kuramsal ve kavramsal çerçeve başlığı altında ilk olarak verginin tanımından bahsedilmiştir. Sonrasında verginin amaçları mali, ekonomik ve sosyal yönlerden incelenmiştir. Araştırma konumuzla ilişkili olarak Vergi okuryazarlığı ve Sosyal Bilgiler dersinde vergi okuryazarlığı başlıkları ele alınmıştır. Bu bölümde Sosyal Bilgiler dersinin vergi okuryazarı bireyler yetiştirme konusundaki önemi öne çıkmaktadır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde vergi bilinci oluşturmaya yönelik Türkiye’de yapılan çalışmalar incelenmiştir. Bu bölümde öncelikle 6. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı ele alınmıştır ve burada verginin ne şekilde işlendiği detaylı olarak analiz edilmiştir. Gelir İdaresi Başkanlığı’nın vergi bilinci oluşturmaya yönelik oluşturduğu videolar, animasyonlar, broşürler değerlendirilmiştir.

Çalışmanın son bölümünde ortaokul öğrencilerinin vergi bilinci farkındalıkları Tokat ili özelinde incelenmiştir. Araştırmaya ilişkin okullardan elde edilen anket sonuçları analiz edilmiş, bulgular yorumlanmış ve konuyla alakalı öneriler verilmiştir.

Problem Durumu

Geleceğin vergiye gönüllü uyum sağlayacak mükelleflerini yetiştirmek küçük yaşlarda başlayacak vergi eğitimi ile mümkün olacaktır. Bireylere küçük yaşlarda verilecek vergi eğitimi neticesinde verginin önemini bilen, araştıran vergi bilincine erişmiş vatandaşlar yetişecektir. Vergi bilincine sahip vatandaşlar yetiştirmek için öncelikle öğrencilerin vergiye ilişkin farkındalıklarının belirlenmesi ve eksiklerin giderilmesi gerekir. Geleceğin vergi bilinci yüksek vatandaşlarını yetiştirme doğrultusunda eksikliklerin belirlenmesi ve eksiklikleri gidermek için yapılacak çalışmalara yol göstermek çalışmada amaçlanmıştır.

Araştırmada ortaokul 6. ve 7. Sınıf öğrencilerinin vergi bilincine yönelik farkındalıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Ortaokul 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin vergi kavramını tanıyıp tanımadığı, vergi algısının ne yönde olduğu ve vergi farkındalığının; yaş, sınıf düzeyi, cinsiyet, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, baba mesleği, anne mesleği ve aylık ortalama gelir değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Araştırmanın problem cümlesi;

“Ortaokul 6. ve 7. Sınıf öğrencilerinin vergi farkındalıkları ne düzeydedir? Öğrencilerin vergi farkındalıkları okudukları sınıfa göre değişkenlik gösteriyor mu? Demografik özelliklerin vergi farkındalığına etkisi nedir? şeklinde ifade edilmektedir.

Alan yazın incelendiğinde çeşitli öğrenim düzeyindeki öğrencilerin vergi bilinci düzeylerine ilişkin birçok çalışma yapıldığı görülmektedir.

Zorlu (2012), “İlköğretim çağındaki öğrencilerin vergi bilinci düzeyi ve vergi bilinci düzeyi ile ilgili örnek uygulama (Ankara ili örneği)” adlı çalışmasında öğrencilere toplamda 32 sorudan oluşan anket uygulaması yapmıştır. Çalışmada öğrencilerin vergi bilinçlerinin sosyo-demografik durumlara göre farklılık gösterme durumları araştırılmıştır. Yapılan analizler sonucunda öncelikle ilköğretim öğrencilerinin vergiye ilişkin algılarının olumlu yönde olduğu görülmüştür. Öğrencilerin vergi bilinçleri cinsiyetlerine, baba mesleklerine, anne-baba öğrenim durumlarına ve aylık ortalama gelirlerine göre anlamlı farklılık göstermezken; yaşlarına, anne mesleklerine, okudukları sınıflara göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Güngüneş (2022), “Çocuklara yönelik vergi algısı: Kırıkkale ilköğretim öğrencileri üzerine bir inceleme” adlı çalışmasında 9-11 yaş grubunda yer alan öğrencilerin vergi ve fatura-fiş bilincini ölçmeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda 30 sorudan oluşan anket uygulaması yapılmıştır. Analizler sonucunda öğrencilerin yaşları arttıkça vergi bilinçlerinin arttığı, anne-babanın eğitim düzeyi arttıkça çocuğunda vergi bilincinin arttığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Bulgular sonucunda anne-babanın fiş-fatura almaya gösterdikleri önem ile öğrencinin fiş-fatura konusunda gösterdiği özenin uyduğu görülmüştür. Bununla beraber öğrencinin fiş-fatura alma konusunda gösterdiği özen ile yaş arasında bir ilişki tespit edilmediği görülmüştür. Sonuç olarak çalışmada ailelerin vergi bilinçleri ile çocukların vergi bilinçleri arasında paralellik olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gür (2019), “Ortaöğretim öğrencilerinde vergi bilinci ve vergi ahlakı: Bingöl ili örneği” adlı çalışmasında 14-19 yaş grubu arasındaki 6021 öğrenciye anket uygulaması yapılmıştır. Analizler sonucunda öğrencilerin vergi bilinçleri ve vergi ahlakları ile yaş, sınıf, cinsiyet faktörleri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bununla beraber öğrencilerin vergiyi tanımlama, vergi veren vermeyen vatandaş tanımlama konusunda bilgilerinin yeterli olduğu görülmüştür.

Karaot (2010), “İlköğretim çağındaki öğrencilerin vergi bilinç düzeyi; İzmir ili Aliğa ilçesi örneği” adlı çalışmasında ilköğretim öğrencilerinin vergi bilinçleri ile ailenin gelir durumu, anne- baba eğitim durumu ve meslekleri, ikamet edilen yerleşim birimi arasında ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Çalışmada anket ve mülakat uygulaması yapılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular neticesinde anne eğitimi ile vergi ödeme isteğinin doğru orantılı olduğu görülmektedir. Bununla beraber öğrencilerin verginin devlet için önemli bir finansman aracı olduğunun bilincinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Karaca (2015), “Vergi bilinci ve vergi algısı: Kütahya ilinde ilköğretim öğrencileri üzerine bir araştırma” adlı çalışmasında 3. ve 4. Sınıf öğrencilerinden oluşan 339 kişiye anket uygulaması yapılmıştır. Analizler neticesinde öğrencilerin vergi algıları ve vergi bilinç düzeyleri ile cinsiyetleri, ikamet yerleri, anne-baba öğrenim düzeyleri, anne mesleği, aile gelirleri arasında anlamlı ilişki bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin kararsız olma durumlarına sık rastlandığı görülmüştür. Araştırmacı vergi eğitimin önce aileye, sonrasında okullara dâhil edilmesi gerektiği önerisini getirmiştir.

Çelik (2013), “İlköğretim çağında vergi algısının incelenmesi: Zonguldak ili örneği” adlı çalışmasında 4., 5, 6., 7., 8. Sınıf öğrencilerinden oluşan 766 öğrenciye anket uygulamasında bulunmuştur. Çalışmada öğrencilerden yarısının vergiye ilişkin bilgisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmadan ulaşılan diğer bir sonuç öğrencilerin yaşları arttıkça vergi algılarının da arttığına ilişkindir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Tokat ili özelinde, ortaokul 6. ve 7. Sınıf öğrencileri ile bir vergi farkındalığı değerlendirmesi yapmaktır. Çalışmada öğrencilerin vergiye ilişkin bilgileri, vergiyi nasıl algıladıkları ve vergi farkındalıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu sayede vergi bilincine sahip öğrenciler yetiştirmeye yardımcı olmak ve araştırmalara katkı sağlamak amaçlanmaktadır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- 1) Ortaokul 6. ve 7. Sınıf öğrencilerinin vergi farkındalıkları ne düzeydedir?
- 2) Ortaokul 6. ve 7. Sınıf öğrencilerinin vergi farkındalıkları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- 3) Ortaokul 6. ve 7. Sınıf öğrencilerinin vergi farkındalıkları aile gelir durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

4) Ortaokul 6. ve 7. Sınıf öğrencilerinin vergi farkındalıkları anne öğrenim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

5) Ortaokul 6. ve 7. Sınıf öğrencilerinin vergi farkındalıkları baba öğrenim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

6) Ortaokul 6. ve 7. Sınıf öğrencilerinin vergi farkındalıkları anne mesleğine göre farklılaşmakta mıdır?

7) Ortaokul 6. ve 7. Sınıf öğrencilerinin vergi farkındalıkları baba mesleğine göre farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın Önemi

Alan yazını incelendiğinde ilkökul ve lise öğrencilerinin vergi farkındalıklarını belirlemeye yönelik çalışmaların yer aldığı görülmektedir (Karaot, 2010; Zorlu, 2012; Çelik 2013; Özcan, 2020; Güngüneş, 2022). Literatür incelendiğinde doğrudan 6. ve 7. Sınıf öğrencilerinin vergi farkındalığını belirlemeye yönelik bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışma ortaokul 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin vergi farkındalığını belirlemek ve vergiye ilişkin farkındalıklarını arttırmaya yönelik çalışmalara fikir olması bakımından önemlidir.

Sayıtlar

- 1) Araştırmaya katılan öğrencilerin soruları içtenlikle cevapladığı ve gerçeği yansıttığı varsayılmaktadır.
- 2) Araştırmaya katılan öğrencilerin vergi ile alakalı yeterli bilgiye sahip oldukları varsayılmaktadır.
- 3) Araştırmaya yeterli sayıda katılımcının katıldığı varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

- 1) Bu araştırma Tokat ilinde bulunan devlet okulları ile sınırlıdır.
- 2) 2021-2022 öğretim yılı ile sınırlıdır.
- 3) Araştırmada kullanılan veri toplama aracı ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Sosyal Bilimler

Sosyal bilimler, insanlara ait konuların incelendiği disiplinler bütünüdür. Daha geniş bir ifadeyle açıklayacak olursak; “İnsan tarafından üretilmiş gerçekle kanıtlanmaya dayalı bağ kurma süreci ve bu sürecin sonunda elde edilen dirik bilgiler bütünüdür.” diyebiliriz (Sönmez, 2005). Genel olarak toplumda insanlara ait davranışların incelenmesi sosyal bilimler içinde yer alan disiplinler ile mümkün olmaktadır (Keçe ve Merey, 2011). Sosyal bilimler, içerisinde barındırdığı disiplinler sayesinde insanın diğer insanlarla ve toplumun geneli arasındaki ilişkileri inceleme fırsatı bulmuştur.

Toplumsal ilişkiler incelenirken doğru sonuçlar elde edebilmek için sosyal bilimlerin bütün disiplinlerinden yararlanmak gerekmektedir (Erden, 1999). Bu disiplinler arasında; sosyoloji, tarih, coğrafya, psikoloji, siyaset bilimi, ekonomi, hukuk, antropoloji, arkeoloji, iletişim bilimleri ve eğitim yer almaktadır (Turan ve Ulusoy, 2015).

Sosyal bilimler içerisinde yer alan disiplinlerin her biri insan olgusunu ele almaktadırlar. Bu disiplinlerin ayrım noktası insan olgusunu ele aldıkları boyuttur (Turan ve Ulusoy, 2015).

Sosyoloji

Sosyoloji, sosyal hayatın, sosyal değişimin ve insanların sosyal davranışlarının nedenlerinin ve sonuçlarının bilimsel yollarla araştırılmasıdır (Bahar, 2009). Toplum bilimi olarak da bilinen sosyoloji insanlar arasındaki ilişkileri inceler.

Sosyal bilgiler dersi, bireyi topluma hazırlamayı kendisine görev edinmiş bir derstir. Bu sebeple sosyal bilgiler dersi içeriğinde sosyoloji disiplininden yararlanmaktadır. Sosyal bilgilerin içeriğinde yer alan kavramlar ile sosyolojinin kullandığı kavramlar benzerlik göstermektedir. Sosyolojinin incelediği kavramlar arasında aile, toplum, millet, halk yer almaktadır bu kavramlar aynı zamanda sosyal bilgiler dersinin anlattığı ana kavramlar arasında bulunmaktadır (Duran, 2015). Bu sebeple sosyal bilgiler ve sosyoloji birbirini besleyen alanlar olmaktadır.

Tarih

Tarih, toplumun zaman içindeki gelişme yönünü belirleyen, insanın kendi toplumu ile diyalog kurmasını ve bütünleşmesini sağlayan, ondaki toplum şuurunu canlı tutan bir kültür hazinesidir (Turan, 2002: 125). Sosyal bilgiler dersinin en önemli amaçlarından biri öğrenciye tarihini öğretmekle yaşadığı toplum içerisinde faydalı işler yapmasını sağlamaktır. Sosyal bilgiler dersinin içerisinde barındırdığı disiplinlerden belki de en önemlisi ve en çok yararlandığı disiplin tarihtir. Yani sosyal bilgilerde hangi disiplinden bahsedilirse edilsin; mutlaka tarih ile ilgili bir bağlantı bulunacaktır (Turan ve Ulusoy, 2010: 137).

Coğrafya

Temelde bir yeryüzü ilmi olan coğrafya, oluşum tarihi en eski bilimlerden birisidir (Doğanay ve Doğanay, 2020:9). Coğrafya, insanlara yaşadığı yakın çevreyi tanıtan ve

uzak çevresi hakkında bilgiler edinmesini sağlayan bir bilimdir. Ülkeler ancak coğrafya sayesinde önce kendilerini ve sonrasında tüm dünyayı tanıyabilmektedirler (Demirci, 2005:3). Sosyal bilgiler dersi öğrencinin içinde yaşadığı çevre ile ilgili bir derstir. Bu sebeple sosyal bilgiler dersi ile öğrenci önce kendi coğrafyasını ve sonrasında da dünyayı tanıma fırsatı bulmaktadır.

Psikoloji

Psikoloji, insan davranışlarını bilimsel olarak inceleyerek açıklamaya ve bazı davranışları önceden tahmin etmeye çalışan bir alandır (Aytaç, 2000). Sosyal bilgiler dersi, psikolojiden yararlanarak öğrencilerin kendilerini tanımalarını ve çeşitli düşünme becerileri oluşturmalarını sağlar. Bu düşünme becerileri arasında eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, karar verme, problem çözme ve sorgulama becerileri yer almaktadır (Kaya, 2015:185). Sosyal bilgiler dersinin amaçları arasında topluma uyumlu bireyler yetiştirmek yer alır. Sosyal bilgiler dersinde edindiği kazanımlarla öğrenciler, çevresindeki insanların davranışlarını algılayarak topluma uyumlu bireyler haline gelir.

Siyaset Bilimi

Siyaset bilimini, otorite ile ilgili kurumların ve bu kurumların oluşmasında ve işleminde rol oynayan davranışların bilimi olarak tanımlayabiliriz (Gerek, 2010:3). Siyaset biliminin araştırma konuları arasında devlet ve iktidar kavramları yer almaktadır. Bununla beraber siyaset bilimi iktidara gelme, toplumsal uzlaş gibi kavramlarla yakından ilgilenebilmektedir. TDK (2019)'ye göre siyaset, devlet işlerini düzenleme ve yürütme sanatıyla ilgili özel görüş veya anlayış olarak tanımlanmıştır. Siyaset, içerisinde demokrasi kavramını barındırmaktadır. Sosyal bilgiler dersinin amaçlarından birisi de haklarını ve sorumluluklarını bilen vatandaşlar yetiştirmektir. Sosyal bilgiler dersi, haklarını ve sorumluluklarını bilen vatandaşlar yetiştirme konusunda siyaset biliminden faydalanmaktadır (Bilgili, 2008).

Ekonomi

Ekonomi; kaynakların sınırlı, buna karşın ihtiyaçların sonsuz olmasından dolayı ortaya çıkmış bir bilim dalıdır (Bayramoğlu, 2009:5). Ülkelerin istedikleri gelişmişlik seviyelerine ulaşabilmeleri için bazı ekonomik hedefleri vardır. Bu ekonomik hedeflere ulaşabilmenin yolu ekonomi okuyazarı bireyler yetiştirmektir (Akhan, 2013:19). Ülkemizde Sosyal bilgiler dersinin aktardığı kazanımlar aracılığıyla öğrenciler ekonomi konusunda bilgi sahibi olmaktadır. Ekonomi konusunda bilgi sahibi, toplumdaki ekonomik sorunlar ile ilgilenen vatandaşlar ülkelerin istedikleri gelişmişlik seviyesine ulaşmaları konusunda yardımcı olmaktadır.

Hukuk

Hukuk; toplum hayatında kişilerin birbirleriyle ve toplumla olan ilişkilerini düzenleyen ve uyulması kamu kudretiyle desteklenmiş kurallar bütünüdür (Okan, 2002:3). Sosyal bilgiler dersinin amaçlarından birisi de etkin vatandaş yetiştirmektir. Etkin vatandaş; demokrasiye inanan, vatandaş olma bilincine ulaşmış, Atatürk ilkelerine gönülden bağlı, anayasanın temel ilkelerine uymayı hayat felsefesi haline getirmiş yurttaşlara denir (Tay, 2011:7). Sosyal bilgiler dersi etkin vatandaş yetiştirme ve hukuk kavramlarını öğretme konusunda mihver ders olmaktadır. Bu noktada sosyal bilgiler öğretmenlerinin temel hukuk bilgisine sahip olması gerekmektedir.

Antropoloji

Antropoloji; Anthropos “insan” ve logos “bilim” kelimelerinden oluşur. Antropoloji kısaca insan ya da insanlığın bilimi olarak bilinir (Akdağ ve Sarı, 2011:403). Antropoloji, insanların ve toplumların fiziki ve kültürel gelişimlerinin aydınlatılması için önemlidir. Antropoloji bilimi sayesinde farklı kültürler arasındaki etkileşim incelenir. Antropoloji, yazı öncesi devirlerin aydınlatılmasında da arkeoloji ile iş birliği yapmaktadır. Sosyal bilgiler dersi, bireylerin kendi kültürlerini tanıması ve kendi kültürümüz ile farklı kültürleri karşılaştırma konusunda önemli rol oynamaktadır. Farklı kültürlerin tanınması ve kendi kültürümüz ile farklı kültürleri karşılaştırma konusunda antropoloji biliminden yararlanılmaktadır.

Arkeoloji

Arkeoloji; arkheos “eski” ve logos “bilim” kelimelerinin birleşmesiyle oluşmuş, tarih öncesi bilimleri aydınlatan kazı bilimi olarak tanımlanabilir (Akdağ ve Sarı, 2011:395). Yazının bulunmadığı tarih öncesi olarak adlandırılan dönemler hakkında arkeoloji sayesinde bilgi sahibi olabiliriz. Arkeoloji bilimi topladığı belgeler sayesinde tarih ve coğrafya bilimlerine de katkı sağlamaktadır. Sosyal bilgiler dersi araştırmacı bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Sosyal bilgiler dersi arkeoloji bilimiyle iş birliği yaparak geçmiş merak eden ve geçmiş hakkında bilgiler edinen bireyler yetiştirmeye çalışır.

İletişim

Sosyal bilimler arasında önemli bir yeri olan iletişim, (Türk Dil Kurumu [TDK] 2019)’ye göre; duygu, düşünce, bilgilerin akla gelebilecek yollarla başkalarına aktarılması olarak tanımlanmaktadır. İnsan sosyal bir varlık olması sebebiyle iletişime her zaman ihtiyaç duymaktadır. İletişim toplumsal yaşamı olanaklı kılarak, toplumsal yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir (Çengelci, 2015:234). Sosyal bilgiler dersi içerisinde yer alan “Birey ve Toplum” öğrenme alanı içerisinde “İletişim ve İnsan ilişkileri” ünitesi ile iletişim konusu doğrudan ele alınmaktadır.

Eğitim

Eğitim toplumdaki kültürlenme sürecinin bir parçasıdır (Demirel ve Kaya, 2006:16). İçinde yaşadığımız toplumun kurallarını eğitim ile öğreniriz. Eğitim formal ve informal olarak ikiye ayrılmaktadır. Formal eğitimde kasıtlı bir kültürlenme süreci vardır. Verilecek eğitimin yeri ve zamanı bellidir. Formal eğitimde aktarılacak bilgilerin planlanması önceden yapılmıştır. İnfomal eğitim plansız bir süreçtir ve yeri, zamanı belli olmamaktadır. Toplumların demokratik, çağdaş bir yapı kazanmasında eğitimin önemli bir yeri vardır. Eğitim ile Sosyal bilgiler arasında güçlü bir bağ vardır. Çağa ayak uydurabilmek için gereken inovatif, yaratıcı, eleştirel, üst düzey düşünme becerilerini kullanan insanları yetiştirmek eğitimin olduğu gibi sosyal bilgilerin de amaçları arasındadır (Yanpar Yelken, 2015:347).

Sosyal Bilgiler

Tanımı

Sosyal bilimler bölümünde değindiğimiz gibi Sosyal Bilgiler, içerisinde birçok disiplini barındıran zengin bir derstir. Sosyal Bilgiler dersi içeriğinde; tarih, coğrafya, vatandaşlık, ekonomi, hukuk, arkeoloji, antropoloji, psikoloji gibi alanları bir araya getiren ortaokul müfredat dersidir (Turan ve Karasu Avcı,2018). Sosyal bilgiler dersinin amaçları arasında; vatanını milletini seven, ülkesini tanıyan ve ülkesine faydalı olmak için çalışan bireyler yetiştirmek vardır.

Sosyal bilgilerin farklı tanımları bulunmakla beraber 2005 Sosyal bilgiler programında kapsamlı bir tanım yapılmıştır. Bu tanıma bakacak olursak;

‘‘Sosyal bilgiler; bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu ğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (MEB 2005:51).’’ Daha önce de değindiğimiz disiplinler arası yapı MEB’in 2005 tanımında da belirtilmektedir.

Doğanay’ın sosyal bilgiler tanımına gelecek olursak; bu tanımda Sosyal bilgiler dersi daha çok demokratik vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir çalışma alanı olarak değerlendirilmiştir. Diğer disiplinlerden yararlanarak dşünen, sorgulayan, sosyal çevreyle etkileşimi yüksek bireyler yetiştirmeyi amaçlayan bir alan olarak ifade edilmiştir (Doğanay, 2005:18).

Safran’a göre; Sosyal bilimler disiplinleri arasından ortaokul çocuklarının seviyelerine göre olan konuların seçilip müfredat şekline getirildiği ir ders olarak tanımlanmıştır (Safran, 2008:12).

Öztürk’e göre Sosyal bilgiler; değişen ülke koşullarına ayak uydurabilen, karşılaştığı sorunları çözebilen bireyler yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerdeki yöntemleri kullanan bir ğretim programıdır (Öztürk, 2006:26).

Erden; Sosyal bilgileri tanımlarken etkili vatandaş kavramı üzerinde durmuştur. Etkili vatandaş tanımlayacak olursak; vatandaşlık görevlerinin farkında olan, demokrasiye inanan, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı Türkiye cumhuriyetini ilelebet yaşatma bilincinde olan bireyler diyebiliriz. Sosyal bilgiler, sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgiler ile bireylere toplumsal yaşam becerilerini kazandıracak bir çalışma alanı olarak görülmüştür (Erden, 1999).

Sönmez’e göre ise; sosyal bilgiler dirik bilgiler bütünüdür. Sosyal bilgiler toplum bilimlerinden oluşmuştur ve gerekirse edebiyat, sanat, matematik gibi bilimlerin bilgilerinden de yararlanılmalıdır (Sönmez, 2005). Sosyal bilgileri daha çok vatanseverlik ve toplumla ilişkilendiren tanımların yanında Sönmez’in diğer bilimlere değinmesi farklı bir bakış açısı oluşturmuştur.

Önemi

Toplum; TDK (2019) tarafından aynı toprak parçası üzerinde bir arada yaşayan ve temel çıkarlarını sağlamak için iş birliği yapan insanların tümü olarak tanımlanmıştır. Toplamları ayakta tutan vatandaşlar arasındaki huzurun ve mutluluğun sağlanmasıdır. Her devlet, vatandaşının günün koşullarına ayak uyduran ve yaşadığı ülkenin kurallarına uygun davranan bireyler olmasını ister (Anahtarcıoğlu, 2019:12). Devletlerin devamlılıklarını sağlayabilmeleri açısından iyi bir vatandaş yetiştirmeleri gereklidir (Gürdoğan Bayır, 2016:4). Devletler istedikleri niteliklerdeki vatandaş küçük yaştan başlayarak verilen eğitimler ile yetiştirmek ister. İlköğretim programları etkin vatandaş yetiştirmek üzerine oluşturulsa da ülkemizde bu görevi üstlenen ders sosyal bilgiler olmuştur.

Sosyal bilgiler dersinin tanımından ve amaçlarından da aşına olunduğu üzere bireylerin bilinçli yurttaşlar olarak toplumda yer almalarını, iyi bir Türk vatandaş olmalarını sağlayan kazanımlar ülkemizde Sosyal bilgiler dersi aracılığıyla kazandırılmaya çalışılır. Bireylerin yaşadıkları toprakları ve geçmişlerini tanıyarak kendilerini bu topraklara ait hissetmeleri Ülkemizde sosyal bilgiler dersi kanalıyla gerçekleştirilmeye çalışılır.

Sosyal bilgiler dersinde birey, içinde yaşadığı yakın ve uzak toplumsal çevresini, geçmişini, bugününü ve geleceğini yakından tanıma olanağı bulur. Çocuğun toplumsal kişiliğinin oluşturulmasında ve geliştirilmesinde sosyal bilgiler dersinin önemli bir işlevi vardır (Can, Yaşar ve Sözer, 1998:11 akt. Özmen 2011). Bireyin toplumdaki yerini fark etmesinde, toplumdaki rolüne uygun davranmasında, gelişmeye, üretmeye ve faydalı olmaya açık olmasında Sosyal bilgiler belirleyici olmaktadır. Bu sebeple devletlerin devamlılığı için sosyal bilgiler dersi müfredatlarının nitelikli olması ve devletlerin sosyal bilgiler dersine gereken önemi vermesi gerekmektedir.

Verginin Tanımı

Verginin literatürde bulunan birçok tanımı vardır. Vergi; devletlerin devamlılıklarını sürdürebilmek amacıyla halktan kanunla belirtilen kurallara göre aldıkları ekonomik değerlerdir (Karakoç, 2015:415). Devletler, halktan aldıkları finansal destek ile kamu hizmetlerinde bulunurlar. Vergi, devletlerin temel görevlerini yerine getirebilmek amacıyla başvurdukları en önemli gelir kaynaklarıdır (Edizdoğan, Çetinkaya ve Gümüş, 2019:136).

T.C. Anayasasında vergi şu şekilde ifade edilmiştir “*Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır. Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır. Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin muaflık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisi Cumhurbaşkanına verilebilir*” (T.C. Anayasası, 2021).

Verginin Amaçları

Verginin tanımı yapılırken amaçlarına da değinilmiştir. Tanımlara bakacak olduğumuzda verginin en temel amacı devletlerin ihtiyaç duydukları finansal destekleri sağlamasıdır. Bunun yanında verginin tek amacı ekonomik değildir. Vergiler, devlet tarafından ekonomik, kültürel ve sosyal ihtiyaçları karşılamak amacıyla alınır (Şaşmaz ve Yayla, 2019: 318). Verginin amaçlarını inceleyecek olursak;

Mali Amaç

Devletlere yüklenen fonksiyonlardan en önemlisi ekonomik büyümedir. Devletlerin amacı gelirlerini arttırarak refah seviyesini en üst düzeyde tutmaktır. Ekonomik büyümeyi sağlayacak en önemli faktör kamu harcamalarının finansmanının sağlanmasıdır. Verginin mali amaçları doğrultusunda, kamu harcamalarının karşılanması için vergiler alınmaktadır (Zorlu, 2012:13). Alınan vergiler amacına uygun olarak kullanıldığında ekonomik kalkınma beraberinde gelecektir.

Ekonomik Amaç

Gelişmekte olan ülkelerin kalkınmalarını sağlaması ve gelişmiş ülkelerin gelişmelerini devam ettirebilmesi yaptıkları yatırımlarla mümkündür (Edizdoğan ve diğerleri, 2019:146). Bu yatırımları yapabilmenin en iyi yolu vergi politikalarının doğru kullanılmasıdır. Yatırımlara sağlanan vergisel teşvikler yapısal nitelikli gelişmelerin önünü açacaktır (Demircan, 2003:15).

Sosyal Amaç

Verginin sosyal amaçları arasında halk arasındaki adaletin sağlanması vardır. Türkiye’de vergileme maddi olanaklara sahip kişilerin güçlerinin bir kısmını kamuya aktarması olarak amaçlanır (Karabacak, 2012:225). Bunun yanında yardıma muhtaç kişilerin ve yaşlıların vergilerden muaf tutulması, çocuklara yönelik yapılan indirimler verginin sosyal amaçları arasında yer almaktadır (Zorlu, 2012). Vergi politikasının sosyal yönü iyi çalıştığı takdirde vergi düşük gelirli ve mağduriyete uğratmayacak yapıda olacaktır ve yoksulluk sorunu ile daha iyi mücadele edilecektir.

Verginin Önemi

Devletin kendisinden beklenen ekonomik düzeye ulaşabilmesi büyük ölçüde vergiler sayesinde olmaktadır. Geçmişten günümüze artan gelir ihtiyacı beraberinde vergilere verilen önemin artmasına sebebiyet vermiştir. Artan gelir ihtiyacı diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de gelirlerin %80-90’lık kısmını oluşturan vergiler sayesinde karşılanmaktadır (Organ ve Yegen,2013). Bu durum ülke ekonomisi ve kalkınması açısından verginin önemini gözler önüne sermektedir. Ülke ekonomisinde çeşitli dönemlerde meydana gelen ekonomik istikrarı, iktisadi kalkınmayı ve gelişmeyi bozan enflasyon ve deflasyon gibi durumlarda vergi etkin bir araç olarak kullanılmaktadır. (Edizdoğan ve diğerleri, 2019). Herkesin vergisini gönüllü olarak ve

düzenli ödediği bir toplumda devlet gelirleri maksimize edilerek kamusal hizmet düzeyinin yüksek tutulması sağlanacaktır (Aktan, Kesik ve Dileyici, 2012).

Vergi yükünün adaletli dağılımı oldukça önemlidir. Vergi yükünün adaletsiz dağılımı mükellefin vergiye karşı bakış açısını olumsuz etkileyerek verginin fiskal ve ekstra fiskal amaçlarına ulaşmasını engelleyecektir (Oğuz, 2019).

Vergi Okuryazarlığı

Vatandaşların vergiye uyum göstermeleri konusunda etkili olan birçok faktör vardır. Vatandaşların tutum ve davranışlarını şekillendiren önemli bir unsur olarak günümüzde vergi okuryazarlığı kavramı ön plana çıkmaya başlamıştır (Bakırtaş ve Atılğan Yaşa, 2020: 13). Vergi okuryazarlığı kavramına değinmeden önce okuryazarlığın ne ifade ettiğine bakmamız gerekmektedir. UNESCO (2012) tanımına göre: Okuryazarlık; değişik türdeki yazılı kaynakları, kayıtları kullanarak tanımlama, anlama, yorumlama, bir araya getirme, iletişim kurma ve hesap yapma yeteneğidir. Okuryazarlık tanımından anladığımız gibi herhangi bir konuda okuryazarlığa sahip bireyin, konuya dair daha rahat fikirler geliştirmesi mümkün olmaktadır.

Konumuzun ana temasını oluşturan vergi okuryazarlığı ise en yalın haliyle; vergi konularını yeterli derecede okuma, yazma ve anlama becerisine sahip olmaktır (Yılar ve Akdağ, 2018: 365). Bireyin vergi konusunda bilinçli hale gelmesiyle beraber, en azından vatandaşlık görevi olarak vergisini verme eğilimi göstereceği düşünülmektedir. Bireylerin vergi okuryazarlık düzeyinin artması; vergi bilinci, vergi ahlakı ve bunlara bağlı olarak da vergi kültürünün oluşması açısından büyük önem arz etmektedir (Teyyare, 2018: 318). Vergi okuryazarlığının birey için öncelikli önemi aile bütçesini ayarlayabilmektir. Vergi okuryazarı olmayan birey vergilerini zamanında ödeyemeyecektir ve bu durum sonrasında daha büyük maliyetlerle karşılaşmasına sebep olacaktır. Bu sebeple mükelleflerin vergiler hakkında bilgi sahibi olması öncelikle aile bütçeleri açısından sonrasında da devlet hazinesi açısından öneme sahiptir.

Eğitimli mükellefler, devletin sağladığı fayda ve hizmetlerin daha çabuk farkında olacakları için vergiye yüksek uyum göstermeleri ve dolayısıyla bu tür mükelleflerin vergi ahlaklarının daha yüksek olması beklenir (Cesur ve Çelikkaya, 2014: 4). Bununla beraber eğitimli bireyler sahip oldukları statü gereğince de vergi kaçırma eğiliminden uzak olacaklardır. Ülkemizde vergi okuryazarlığına gereken önem gösterildikçe devletin vergi toplama olasılığı yükselecektir ve toplumun vergi kaçırma eğilimi azalış gösterecektir. Sonuç olarak bireylerin verginin ne olduğu, neden verildiği, vergi usullerinin neler olduğu hakkındaki fikirlere sahip olmasının yolu vergi okuryazarlığından geçmektedir. Vergi okuryazarlığına sahip olmayan birey istemeden de olsa vergiye uymama eğilimi gösterecektir (Yılar ve Akdağ, 2018: 369). Bireylerin vergiyi iyi anlamaları, vergi kaçırma eğiliminden uzaklaşmaları için iyi birer vergi okuryazarı olmalarını sağlamak gerekmektedir.

Sosyal Bilgiler Dersi Ve Vergi Okuryazarlığı

Günümüz dünya ülkelerinin en temel gelir kaynaklarından birisini vergiler oluşturmaktadır (Taytak, 2010: 158). Devletin, vatandaşlara götüreceği hizmetlerin iktisadi temeli olan vergiler günümüzde harcama alanlarının artmasıyla beraber daha da önemli hale gelmiştir. Vatandaşların vergiye karşı olan tutumlarını olumlu yönde şekillendirmek devletin vergi gelirlerinin arttırmasını sağlamaktadır.

Vergi gelirlerinin artması devletin kalkınmasının ve vatandaşlara götüreceği kamu hizmetlerinin niteliğinin iyileşmesinin önemli yollarından birisidir. Vergi gelirlerin artmasını sağlayacak unsurlardan birisi vatandaşların vergi bilinci düzeyini arttırmaktır. Vergi bilinci ise; vatandaşların vergi ile alakalı olumlu veya olumsuz algılarının bütünü olarak tanımlanmaktadır (Demir, 2013:108). Vatandaşlarda, vergi bilinci düzeyi oluşturmada önemli unsurların başında ilköğretim düzeyinde alacakları vergi eğitimi gelmektedir. Bireyin eğitim seviyesi arttıkça, vergi ödevi gibi toplumsal kuralları daha doğru algılaması ve yasalara gönüllü bir şekilde uyum sağlaması söz konusu olabilmektedir (Demir ve Cığerci, 2016). Yine eğitim seviyesi arttıkça vatandaşların vergi ile alakalı kanunları daha rahat algılayabilmesi de vergiye uyum konusunu olumlu etkilemektedir. Eğitim düzeyinin düşük olması mükelleflerin vergiye karşı girişmiş oldukları olumsuz davranışlarda kendilerini haklı görebilmelerine neden olabilmektedir (Yardımcıoğlu, Akpınar ve Günay, 2015).

Bugünün vergi eğitimi alacak ilköğretim öğrencilerinin, yarının vergi mükellefleri olduğu düşünüldüğünde, vergi eğitiminin önemi gözler önüne serilmektedir. İlköğretim çağında verilecek vergi eğitimi ile ilerleyen yıllarda vergiye karşı gelişebilecek olumsuz tutumlarının önüne geçilmesi sağlanabilecektir (Sağbaş ve Başoğlu, 2005: 124). Vatandaşların vergi bilincinde eğitimin rolü yadsınamaz olsa da ülkemizde vergi eğitimini doğrudan verecek bir ders bulunmamaktadır.

Sosyal Bilgiler dersi; tarih, coğrafya, ekonomi, hukuk gibi farklı disiplinlerin bir araya getirilmesi ile oluşturulmuş bir ilk ve ortaokul müfredat dersidir (Tuan ve Karasu Avcı, 2018). Sosyal bilgiler dersinin içeriğinde barındırdığı ekonomi ve hukuk dalları vergi bilincine sahip bireyler yetiştirme açısından bu dersi önemli bir konuma taşımıştır. Bireylerin, ilköğretim düzeyinde aldıkları vatandaşlık eğitiminin temelini oluşturan sosyal bilgiler dersi özellikle 6. Sınıf düzeyinde “Üretim, dağıtım, tüketim” ünitesinde yer alan “Vergimi ödüyorum” konusu kapsamında “Türkiye’nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar. Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunur.” kazanımıyla finansal okuryazarlığı bireylere kazandıran yegâne derslerden birisidir. Bu konuda sosyal bilgiler öğretmenlerinin de üstlerine düşen görev oldukça fazladır. Öğrencilerin “vergi” kelimesini ilk duydukları yer aile olsa da ilköğretim düzeyindeki bir öğrencinin yeterli eğitimi almadan vergi bilinci oluşturmalarını beklemek oldukça zor olacaktır. Bu sebeple Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yeterli vergi bilincine ve bilgisine sahip olma yolunda kendilerini geliştirmesi ve bu bilinç ve bilgileri öğrencilere aktarma konusunda yeterli çabayı göstermeleri gerekecektir.

Vergi Bilinci

Mükellefler vergi verme konusunda belli bir dirence sahiptir. Ülkemizde yer verilen beyana dayalı vergileme sistemi ile yükümlülükler bizzat mükellefler tarafından yerine getirilmektedir (Ömürbek, Çiçek ve Çiçek, 2007). Vatandaşların devlete karşı doğru beyanda bulunmasının yolu vergi bilincine sahip olmalarından geçmektedir. Devletlerin ihtiyaç duydukları finansal kaynaklara ulaşabilmeleri açısından gerekli olan vergiye ulaşabilmeleri şüphesiz ki mükelleflerin tutum ve davranışları ile ilişkilidir. Vergilerini gönüllü olarak ödeyen vatandaşlar vergi bilincine erişmiş vatandaşlardır (Karacan, 2019).

Vergi bilinci kavramının literatürde birden fazla tanımı bulunmaktadır. Vergi bilinci, vatandaşların kanunlara uygun olarak vergi vermeye istekli ve özenli olması şeklinde tanımlanabilir (Kıral, 2018). Vergi bilincine sahip bireyler vergi bilincine sahip olmayan bireylere oranla vergi verme konusunda daha gönüllü tutumlar sergilemektedirler. Vergi bilincine sahip olan bireylerin sayısı arttıkça toplumun refah seviyesi de artacaktır. Devletin güçlenmesi ile vatandaşların vergi bilinci arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır (Taytak, 2010).

Bu sebeple diyebiliriz ki; bir toplumda mükelleflerin vergi bilinci arttıkça, devletin refah düzeyi artacak ve vatandaşlarına daha çok hizmette bulunması öngörülebilecektir. Vergi bilinci kavramına sadece ödeme bilinci olarak değil aynı zamanda vatandaşların ödediği vergilerin nerelere harcandığı konusundaki denetimi olarak bakmalıyız (Edizdoğan ve diğerleri, 2019). Vergi bilincine sahip bir birey, devletin vergileri ne amaçla topladığı ve bu vergilerin hangi amaçlar için kullanıldığı konusunda bilgi sahibi olacaktır. Bu konuda toplumun vergi ile alakalı bilgilendirilmesi ve vergilerin şeffaf bir şekilde kullanılması vatandaşı vergi verme konusunda rahatlatacaktır.

Vergi Ahlakı

Bireylerin vergi verme eğilimini etkileyen birçok unsur vardır. Bu unsurların arasında bireylerde var olan vergi bilinci ve ahlakı da yer almaktadır. Ahlak; bir toplumda yaşayan insanların uymakla yükümlü oldukları kurallar ve davranış biçimleri olarak tanımlanabilir (Edizdoğan ve diğerleri, 2019). Bir toplumda devletin istediği düzeyde vergi toplayabilmesinin yolu toplumun vergi bilinci ve vergi ahlakının arttırılmasından geçmektedir. İnsanların sürekli bir denetim mekanizması altında olması mümkün değildir. Bu sebeple vatandaşların gerekli bilince ve ahlaka ulaşarak, zorunlu olarak değil gönüllü bir şekilde vergi mükellefi olması sağlanmaktadır. Vergiye uyum, gerek psikolojik gerekse ekonomik yönüyle birçok araştırmacının ilgisini çeken bir konudur. Vergiye uyum konusunda karşımıza içsel motivasyon olarak vergi ahlakı çıkmaktadır (Tosuner ve Demir, 2007). Vergiyi toplumsal ahlak normları ile bağdaştıran kişilerin vergiyi bir ödev olarak gördükleri ve gönüllü uyum gösterdikleri söylenebilir.

Vergi ahlakı; yükümlülerin vergilerini ödeme konusunda gösterdikleri istek veya ahlaki görev bilinci olarak tanımlanabilmektedir (Sandalcı ve Sandalcı, 2017). Mükelleflerin vergi verme konusundaki davranışları vergi ahlakı ile ilişkilidir.

Vatandaşların vergi ahlakı seviyesine göre vergiye karşı gösterdikleri duyarlılık ortaya çıkmaktadır (Bozdoğan ve Kurt, 2019). Vergi ahlakı ve buna bağlı olarak vergiye karşı gösterilen duyarlılığa baktığımızda bireysel ahlak ve duyarlılığın yanında toplumsal vergi ahlakının da önemli bir yeri vardır. Gelişmiş ülkelerde, verilen eğitime ve vergilemenin ne için yapıldığının anlatımına bağlı olarak vergi ahlakının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sebeple vergi ahlakı bir bakıma genel kültür seviyesinin bir fonksiyonudur diyebiliriz (Demir, 2008).

Vergi ahlakının gelişmesi ve yerleşmesi eğitime, bilinçlenmeyle, gelişmişlikle doğrudan bağlantılıdır (Teyyare, Kumbaşı, 2016). Vergi ahlakının genel uygarlık düzeyi ile ilişkili olması sebebiyle vergi ahlakının topluma yerleşmesinde devletin rolü yadsınamayacak düzeydedir. Devlet, vergi konusunu vatandaşlarına iyi anlatarak bir vergi ahlakı oluşturma görevini üstlenmelidir.

Vergi Uyum

Vergi uyumu, diğer bir deyiş ile gönüllü uyum; devlet tarafından herhangi bir müdahale ile karşılaşmadan mükelleflerin kendi rızaları ile yükümlülüklerini zamanında yerine getirmesi şeklinde ifade edilmektedir (Arıman, 2019). Bütün devletler güçlü bir mali sisteme ulaşabilmek için vergiye gönüllü uyum sağlayacak vatandaşlar yetiştirmek isterler. Vergi uyumsuzluğunun devlet politikalarından veya vatandaş tutumlarından kaynaklı pek çok sebebi vardır. Bütün devletler vergi uyumsuzluğu ile mücadele etmek amacıyla çalışmalar yürütmektedir bu sebeple vergi uyumsuzluğu konusunun vergi konusu kadar eski olduğunu söylemek mümkündür (Zorlu, 2012).

Birçok ülke mükelleflerin vergiye gönüllü uyumunu etkileyen faktörler hakkında çalışma yapmaktadır. Ülkemizde de vergi uyumunu arttırmak için mükellefleri vergi uyumsuzluğuna iten sebepler üzerine yapılan çalışmaların artması gerekmektedir (Çelikkaya, 2006). Vergi; devlet ile vatandaş arasındaki iletişimin en dürüst olması gerektiği konudur. Bu sebeple vatandaş vergi uyumsuzluğuna iten sebepler bulunarak, mükelleflerin vergiye gönüllü uyum sağlaması ve bu sayede ülke maliyesine katkı vermesi beklenmektedir.

Vergi Psikolojisi

Vergi, insandan ayrı düşünülemez bir kavramdır. Bu sebeple vergi mevzuatı oluşturulurken ya da vergi ile ilgili gelişmelere karar verirken insanların psikolojik olarak vereceği tepkiler göz önünde bulundurulmalıdır. Vergilerin sınırlandırılmasının önemli bir mesele olduğunu anlayabilmek için vergilerin sosyo-psikolojik etkilerini analiz etmek gereklidir (Edizdoğan ve diğerleri, 2019). Vergilerin, devleti istenen mali düzeye getirmediği, mali verimliliği azaltıcı etkiler gösterdiği veya istenmeyen sonuçlar doğurduğu durumlarda verginin insanlar üzerindeki psikolojik sınıra ulaştığını anlayabiliriz (Zorlu, 2012).

Vergi psikolojisi; daha çok bireylerin vergiyi algılama şekilleri ve vergilemelere karşı gösterdikleri tepkileri incelemeye odaklanmaktadır (Mustafayev, 2019). Bireylerin vergilemeye karşı gösterdikleri tepkilerin incelenmesi, vergileme konusunda mükellef davranışlarını olumlu yöne doğru etkilemeye yardımcı olacaktır.

Vergi Algısı

Bireylerin vergiyi algılama biçimleri onların vergi verme konusundaki davranışlarına etki etmektedir. Vergilemenin bireyler tarafından olumsuz olarak algılanma sebebi ve bireyleri vergi vermemeye iten sebep, verginin gelir azaltıcı bir faktör olarak görülmesidir (Zorlu, 2012). Devletler, vergi gelirlerini arttırmak için kişilerin vergi algılarını olumlu yönde etkilemek zorundadır. Bu sebeple devlet vergilerin neden alındığını ve vergilerin temel mantığını mükelleflere anlatmalıdır (Cansız, 2015).

Vergi algısı, bireyden bireye değiştiği gibi toplumlar arasında da vergi algısı bakımından farklılıklar olmaktadır. Bireyin yaşı, cinsiyeti, ekonomik durumu ya da yaşadığı ülkenin şartları vergi algısını etkileyen unsurlar olmaktadır (Köktaş ve Gölçek, 2016). Mükelleflerin vergi algılarının olumlu yönde değişmesi devletin gelirlerini arttıracaktır. Dolayısıyla devletin, vatandaşların vergi algılarını olumlu hale getirecek reklam çalışmaları ve eğitimlerde bulunması hazinenin faydasına olacaktır.

Vergi Ve Eğitim

Bir konu hakkında bilinç oluşturma en iyi yolu o konuda verilen eğitimidir. Eğitim kavramının tanımı karşımıza; “Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine, okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye” (TDK, 2022) şeklinde çıkmaktadır. Bireylerin vergi bilinçleri de diğer konularda olduğu gibi eğitim aracılığıyla şekillenmektedir (Demir, Cigerci: 2016). Vergi ile ilgili küçük yaşta eğitim alan ve bu konuda bir bilinç oluşturan bireylerin gelecekte vergi ödevini düzgün bir şekilde yerine getiren bilinçli yurttaşlar olması beklenmektedir. Vergi eğitimi alan bireyler, vergisini ödemenin yanında, devletin neden vergi topladığı ve vatandaşların neden vergi vermek zorunda olduğuyla alakalı konuları içselleştirmektedirler. Bu içselleştirme sonucu vergiye gönüllü uyum görülmektedir.

Vergi ile ilgili verilen eğitimler, mükelleflerin vergi mevzuatlarını daha iyi öğrenmelerine ve bu sayede vergi ile alakalı yükümlülüklerini zamanında yerine getirmelerini sağlayacaktır (Oğuz, 2019). Türkiye vergi kayıplarının fazla yaşandığı ülkelerden birisidir. Ülkemizde vergi kayıplarının fazla yaşanmasının sebepleri arasında mükellefler ile devlet arasında yaşanan sorunlar gösterilmektedir (Kurt, 2019). Bu sorunların başında vatandaşların verdiği vergilerin güvenilir bir şekilde harcanmadığına ilişkin görüşleri yer alır.

Vatandaşlara küçük yaştan itibaren verilecek vergi eğitimi ile belli bir bilinç oluşturulması gerekmektedir. Küçük yaşta verilecek vergi eğitimi sayesinde vergi mevzuatını bilen, araştıran, vergi bilincine erişmiş bireyler yetişecektir. Müfredata dahil edilecek ve küçük yaşta verilecek olan vergi eğitiminin yanında, yükümlülerin kolay ulaşabileceği ve benimsediği iletişim araçları aracılığıyla verilecek mali eğitimin önemi de büyüktür (Çiçek, 2006).

Vergiye Karşı Tutum Ve Davranışları Etkileyen Faktörler

Vergilemede istenilen hedeflere ulaşabilmek için öncelikle mükelleflerin vergi karşısında gösterdikleri davranışların sebeplerinin bilinmesi gerekmektedir. Vergiye karşı gösterilen tutum ve davranışlar; demografik faktörler, vergi sisteminden kaynaklı faktörler, siyasi ve ekonomik faktörler olarak şekillenmektedir (Güngüneş, 2022).

Demografik Faktörler

Vergiye karşı gösterilen tutum ve davranışlar bölümünde ilk olarak demografik yani nüfus ile ilgili, yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum gibi faktörler ele alınacaktır. Demografik faktörler bazı insanların vergiye bakış açısında pozitif etkiler yaratırken, bazılarında negatif veya nötr yönde etkiler yaratmaktadır (Taytak, 2016).

Yaş

Birey ve toplum birbirinden ayrı düşünilemeyen kavramlardır. Her toplumun kendi içerisinde oluşturduğu ahlaki değerleri vardır. Bireyin yaş aldıkça bulunduğu toplumun değerlerini benimsemesi olağandır. Bu sebeple bireyin vergi bilincinde yaşı ilerledikçe değişimler olması normaldir (Güngüneş, 2022). Yaş ile vergi değişkenleri arasında tam bir ilişki bulunmamaktadır. Buna rağmen yaş ile vergi arasındaki ilişkiyle alakalı birçok araştırma yapıldığını görmekteyiz. Bazı araştırmalarda genç bireylerin vergi uyumu yüksek çıkarken bazı araştırmalarda ise yaşlı bireylerin vergi uyumu yüksek çıkmaktadır.

Yapılan araştırmalara göre genç bireylerin harcamalarını daha çok tüketim sektörüne yönelik yapmaları ve gençliğin verdiği bir cesurluk içinde olmaları sebebiyle yaşlı bireylere oranla vergi kaçırma eyleminde daha çok bulundukları görülmektedir (Saraçoğlu, 2008). İpek ve Kaynar (2009) vergi uyumu ile demografik faktörler arasındaki ilişkiye yönelik yaptıkları anket çalışmasında, 50 yaş üstü bireylerin vergi mevzuatını karışık bulduğuna ve 30 yaş altı bireylerin ise verilen vergilerin kamu tarafından etkin bir şekilde kullanılmadığına ilişkin inanç geliştirdiğine ilişkin verilere ulaşmışlardır (İpek ve Kaynar, 2009).

Orviska ve Hudson rastlantısal olarak seçtikleri bir grup yetişkin insan arasında yaptıkları anket çalışması sonucunda vergi kaçırmanın yaşlı insanlar arasında daha az görüldüğü sonucuna ulaşmışlardır (Orviska ve Hudson, 2002 akt. Saraçoğlu, 2008). Gençlerde gördüğümüz cesaret sebebiyle vergi kaçırma olayının tam tersi belli yaşın üzerindeki insanlar için geçerli olmaktadır. Yaşlı bireylerin, vergi kaçırmanın doğuracağı olası durumları göze alamadıkları ve bu sebeple de vergiye uyum gösterdikleri söylenebilir. Fakat bu durumun tam tersi olduğu yani gençlerin vergiye uyum gösteren davranışlar sergilerken, yaşlıların ise vergi kaçırdığı örnekler de yer almaktadır.

Cinsiyet

Cinsiyetler arası bakış açısı farklılıkları birçok konuda yer almaktadır. Vergiye uyumu etkileyen değişkenler arasında da cinsiyet faktörü karşımıza çıkmaktadır. Kadınların olaylara daha duygusal bakmaları ile erkeklerin olayları daha rasyonel açıdan ele almaları vergiye karşı olan bakış açılarını ve mükellef davranışlarını etkilemektedir. Vergi ile cinsiyet arasındaki ilişkiye yönelik yapılan çalışmalarda genel olarak kadınların vergi bilincinin erkeklere oranla daha fazla olduğu görülmüştür (Taytak, 2016).

Son dönemlerde yapılan çalışmalarda vergiye uyum konusunda cinsiyetler arası bir fark görülmemiştir. Kadınların çalışma hayatına girişi, sosyal rollerin değişimi ve toplumsal değişimler sonucu cinsiyet rolünün etkisi azalmıştır (Saruç, 2003).

Eğitim Durumu

Demografik faktörler arasında vergiye uyumu en fazla etkileyen değişken eğitim durumu olarak karşımıza çıkmaktadır. Vergi ve eğitim başlığında da belirttiğimiz gibi kişinin erken yaşlarda alacağı vergi ile alakalı eğitim gelecekteki vergiye uyumunu etkileyecektir. Bununla beraber kişilerin eğitim düzeyi arttıkça verginin neden verildiği konusundaki bilinçleri de artış gösterecektir. Eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin vergi mevzuatını daha iyi anladıkları ve mali olaylar ile vergi arasında daha kolay bağlantı kurdukları görülmektedir (Güngüneş, 2022).

Avrupa ülkelerinde yapılan bazı çalışmalarda, eğitim seviyesi yükseldikçe mükelleflerin mali tutumlarının daha olumlu olduğu ve düşük eğitim seviyesindeki bireylerin vergilemeye karşı gösterdikleri olumsuz tutumlarının sebebinin mali konulardaki bilgisizlikten kaynaklandığı sonuçlarına ulaşılmıştır (Çiçek, 2006). Eğitim durumunun vergi uyumuna etkisine ilişkin bir diğer senaryo ise eğitim düzeyi yüksek mükelleflerin vergi kaçırma konusundaki boşlukları daha iyi bilerek vergi vermeme eğiliminde bulunmalarıdır (Demir, 2009).

Medeni Durum

Evli bir bireyin ekonomik giderleri ile bekâr bir bireyin ekonomik giderleri arasında fark bulunmaktadır. Evli insanların gelecek planları ve maddi sorumluluklarının fazla olması sebebiyle bekârların vergi verme eğilimi daha fazla olabilmektedir (Oğuz, 2019). Bu durumun tam tersi ise bekâr bireylerin aile sorumluluğu içerisinde olmaması sebebiyle daha fazla risk alabilmesi ve vergi kaçırma eğiliminde bulunmasıdır (İpek ve Kaynar, 2009).

Vergi Sisteminden Kaynaklı Faktörler

Vergi Affı

Devletler, özellikle seçim öncesi dönemlerde vergi aflarına başvurmaktadırlar. Af; kelime anlamı olarak “Bir suçu, bir kusuru veya bir hatayı bağışlama.” Olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2022). Vergi affı ise; devletin egemenlik yetkisini kullanarak kamu hizmetlerinin finansmanı için halktan aldığı vergi, resim ve haraçların tahsilinden ve vergi ödevinin zamanında yerine getirilmemesinden doğan yaptırımlardan vazgeçmesi olarak tanımlanmaktadır (Edizdoğan ve Gümüş, 2013). Özetle vergi affı için, devletin alacağından vazgeçmesi diyebiliriz.

Vergi affı, mükellef fikirlerini ikiye ayıran bir konudur. Bazı mükellefler vergi affının var olan borçlanmayı azaltarak vergi vermeye ilişkin teşvik unsuru olduğunu düşünürler. Bununla beraber bazı mükellefler ise bu durumun vergisini zamanında ödeyen vatandaşların adalet duygusunu sarsarak vergiye gönüllü uyumlarını olumsuz etkilediklerini ifade etmektedir. Bahsettiğimiz sebeplerden anlaşılacağı gibi vergi affı, toplumun bir kesimi için olumlu anlam ifade ederken büyük bir çoğunluğun vergiye bakış açını zedeleyen bir unsur olmaktadır (Güngüneş, 2022).

Vergi Denetimi

Vergi denetimi, vergi gelirlerini arttırmanın tek yolu olmamakla birlikte vergi kayıp ve kaçakları en aza indirmeyi amaçlayan bir yöntemdir (Pehlivan, 1986). Devlet vergi karşısında az ya da çok bir direnç ile karşılaşmaktadır. Bu sebeple vergi denetimlerinin vergiye karşı gösterilen dirençler sonucu ortaya çıktığı bilinmektedir (Oğuztürk ve Ünal, 2015).

Vergi denetlemelerinin etkin ve doğru uygulanması kamu gelirlerini arttırmaktadır. Vergi denetiminin varlığı vatandaşları ödeyecekleri vergi konusunda psikolojik olarak teşvik etmektedir. Vergi ceza ve denetimlerinin yeterli olmadığı sistemlerde vatandaşlar vergi vermeye karşı isteksizlik göstereceklerdir.

Ülkemizde vergi denetimleri nitelikli olmakla beraber eleman eksikliği sebebiyle zaman ve maliyet açısından yeterli performansı vermemektedir (Acar ve Merter, 2014). Nitelikli denetim elemanları sayı olarak arttırılarak daha etkin bir denetim sisteminden bahsetmek mümkün olacaktır (Güngüneş, 2022).

Vergi Yasaları Ve Tekniği

Vergi yasaları ve tekniği vatandaşların vergi uyumunu etkilemektedir. Vergi mevzuatları, mükelleflerin kolay anlayabileceği şekilde yalın bir dille oluşturulmalıdır. Basit olmayan vergi mevzuatları karşısında mükellefler keyfi uygulamalara yönelerek bilerek ya da bilmeyerek vergi kaybına sebep olurlar (Çataloluk, 2008). Vergi kayıpları devletin istemeyeceği durumlardır. Bu sebeple vergi yasaları devletlerin vergi toplama sürecinde oldukça önemlidir.

Vergi yasalarının istikrarlı olması mükelleflerin vergiye bakışını etkilemektedir. İstikrarsız ve sürekli değişen vergi yasaları mükellefleri psikolojik olarak olumsuz etkiler ve yeni vergiye karşı direnç gösterme eğilimine sebep olur (Çataloluk, 2008). Vergi yasaların sık değişmesi de mükellefleri olumsuz etkilemektedir. Sürekli değişen vergi yasaları karşısında mükellefler karşılaşacakları yükümlülüklerin ne olacağını bilmedikleri için stres eğilimi gösterebilmektedirler ve bu da uyumsuzluğa sebep olabilmektedir (Keskin, 2018).

Siyasal Faktörler

Siyaset, bir ülkede yaşayan insanların günlük eylem ve faaliyetlerini etkileyen bir kavramdır. Ülkelerin siyasi yapıları ile vatandaşların vergi vermeye gönüllü olmaları arasında yakından bir ilişki bulunmaktadır. Örneğin; totaliter rejimlerde vatandaşların vergiye ilişkin tercihlerine dikkat edilmezken, demokratik rejimlerde ise vergi yükümlülükleri uygulanabilecek vergi politikalarının oluşumunda söz sahibi olabilmektedirler (Çataloluk, 2008). Mükellefler müdahale edebildikleri ve oluşumu aşamasında fikir sahibi oldukları vergi politikalarına daha gönüllü uyum sağlayabilmektedirler.

Vatandaşların siyasi iktidara karşı olan olumlu bakış açısı vergiye uyumunu olumlu etkilerken, iktidarı desteklemeyen ve iktidara karşı bakış açısı olumsuz olan vatandaşların ise vergiye uyum konusunda güçlük gösterdiği görülmektedir (Demirtaş Aydoğan, 2017). İktidarı benimseyen ve iktidara oy vermiş olan bireylerin vergi yasalarına uyumu daha kolay olmaktadır.

Ekonomik Faktörler

Vergi verme davranışını etkileyen faktörler arasında ekonomik faktörlerin önemi büyüktür. Mükelleflerin ödemek zorunda oldukları vergiler diğer yapacakları harcamalarını kısıtlamaktadır ve bu durum da mükellefleri hoşnut etmemektedir. Bir ülkenin vergi sistemi şüphesiz o ülkenin ekonomik yaşamında ayrı değerlendirilemez.

Kişi başına düşen milli gelirin yüksek olduğu ülkelerde kişiler vergi yükünü daha az hissederler ve vergiye karşı tutumları olumludur. Buna karşın milli gelirin düşük olduğu ülkelerde vergi yükünü fazla hisseden vatandaşlar vergiye tepki gösterme eğilimi içindedirler (Gökçe, 2019). Bu sebeple diyebiliriz ki kişi başına düşen milli gelir arttıkça ve halkın refah seviyesi yükseldikçe mükelleflerin vergiye bakış açısı olumlu olabilmektedir. Bu noktada devlete düşen görev milli geliri arttırarak mükelleflerin refah seviyesini yükseltmek için çabalamaktır.

Devletin en önemli amacı ekonomide meydana gelen istikrarsızlıkları gidermektir ve bu amaca ulaşmak için kullandığı en büyük politika aracı ise vergilerdir (Demirtaş Aydoğan, 2017). Bir ülkede kötü ekonomi politikalarının sonucunda uzun yıllar süren enflasyona maruz kalan mükellefler karşılaştıkları belirsizlikler sebebiyle vergiye karşı olumsuz tutum geliştirmektedirler (Aydoğdu, 2014).

Vergi Bilinci Oluşturmaya Yönelik Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

Vergi bilinci ülkemizde sosyal bilgiler dersi aracılığıyla edindirilmeye çalışılmaktadır. Eğitim durumu, vergi bilinci düzeyini etkileyen önemli bir değişkendir. Bu sebeple gerek sosyal bilgiler dersi aracılığıyla ve gerekse diğer kanallar aracılığıyla vergi eğitiminin artırılması gerekmektedir. Vatandaşların vergi sistemini anlayabilmeleri, vergi yükümlülüklerini hesaplayabilmeleri için vergi eğitimi almaları ve vergi okuryazarı olmaları gerekmektedir (Turan ve Akdağ, 2018). Bu sebeple devlet tarafından birçok çalışma yapılmaktadır. Bu çalışmalar ders kitabı içeriklerine vergi ile alakalı bölümlerin eklenmesi, vergi ile alakalı bilgilendirici videolar, şarkılar, sunum ve broşürler şeklinde olmaktadır.

Ders Kitabı İçerikleri

Vergi ile alakalı içerikler ülkemizde sosyal bilgiler dersi müfredatında yer almaktadır. 6. Sınıf Sosyal bilgiler ders kitabında vergiye konu olarak değinilmiştir. 6. Sınıf, 5. Ünite “Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim” ünitesinde “Vergilerimiz Kazançlarımızdır” konusu ile beraber fatura, kamu ve vergi kavramlarına değinilmiştir. “Vergilerimiz Kazançlarımızdır” konusu ile öğrencilere verilmesi amaçlanan kazanım “Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunacaksınız” olacaktır. (MEB, 2019).

6. sınıf Sosyal bilgiler ders kitabında öncelikle devletin vatandaşlardan aldığı vergiler aracılığıyla vatandaşa sunduğu hizmetlerden bazıları görsel olarak verilmiş ve öğrencilerin devletin sunduğu kamu hizmetlerini yorumlamaları istenmiştir.

Şekil 1: Vergilerimiz Kazançlarımızdır

Kaynak: (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2019).

Devletin vergilerin karşılığı olarak vatandaşa sunduğu kamu hizmetleri içerisinde yer alan yollar, okullar, hastaneler, havaalanlarının görselleri öğrencilere verilerek verilen vergilerin karşılık bulduğu alanlar hakkında öğrenciler bilinçlendirilmeye çalışılmıştır. Verilen görseller öğrenciler tarafından değerlendirildikten sonra Anayasanın 73. Maddesine yer verilmiştir. Anayasanın 73. Maddesine göre; “Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mâlî gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, mâlîye politikasının sosyal amacıdır.” (MEB, 2019). Ders kitabında anayasanın vergi ile ilgili maddesine yer verilerek öğrencilere verginin anayasal bir süreç olduğunu anlamaları amaçlanmıştır.

Metnin devamında verginin verilme sebeplerine değinilmiş ve Sümerliler ile Osmanlı dönemine ilişkin bilgiler verilerek verginin tarihteki yerine dikkat çekilmiştir. Manisa Vergi dairesi Başkanlığı’nın sitesinden alınan vergi ile alakalı Osman Gazi’nin sözüne yer verilmiştir. “Her kim pazarda satış yapıp para kazanırsa bunun iki akçasını satamazsa bir şey vermesin” cümlesi ile Osman Gazi aynı zamanda günümüzdeki vergi adaletine değinmiştir (MEB, 2019). Osman Gazi’nin sözünde anlatılmak istenen herkesin gelirine göre vergi vermesi usulü günümüzde de devam etmektedir.

6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında vergi konusunda yer alan bir diğer bilgilendirici öge afişler olmuştur. Vergi konusunda hazırlanan afişler öğrencilere gösterilerek öğrencilerden ön bilgilerini de kullanarak yorumlamalarda bulunmaları beklenmiştir.

Şekil 2: Vergi Afişleri

Kaynak: (MEB, 2019).

Türkiye gibi kayıt dışılığın yüksek olduğu ekonomilerde, ekonominin kayıt içine çekilmesi ve vergi gayretinin artırılması konusunda fiş-fatura alma alışkanlığı oldukça önemlidir (Özdemir ve Ayvalı, 2007). Fiş ve fatura alma alışkanlığı yerleşmediği sürece ülkelerin mali olarak yükselmesi mümkün değildir.

Ankara Vergi Dairesi Başkanlığının yaptığı çalışmaya göre Ankara gibi eğitim düzeyi yüksek bir şehirde bile her 100 kişiden sadece 54'ü aldıkları ürünlerin karşılığında fiş-fatura almaktadır (Özdemir ve Ayvalı, 2007). Dolayısıyla ülkemizde vergi eğitiminin tam olarak yerleşmemesine bağlı olarak fiş-fatura alışkanlığı henüz tam olarak yerleşmemiş diyebiliriz.

Fiş ve fatura alımı, ülke kalkınmasının alt yapısını oluşturmanın yanında, rekabetçi piyasa sisteminde haksızlıkların önüne geçilmesini ve bu sayede kamusal finansmanın temininde yardımcıdır (Barlas ve Güney, 2017). Ülke ekonomisinin şeffaf olmasının ve sağlam temellere oturmasının yollarından birisi hiç şüphesiz bireylerin fiş-fatura alma alışkanlığıdır.

Ders kitabında iki adet afişe yer vererek öğrencilere afişleri incelemeleri ve afişlerdeki bilgilerden yola çıkarak aldıkları ürünler karşılığında fiş veya fatura verilmediğinde haklarını hangi yollardan aramaları gerektiği sorulmuştur. Kitabın bu bölümünde özellikle fiş ve fatura almanın önemi üzerinde durulmuştur.

İlk afişte “Verginle Güvendesin” sloganı ile yeşeren bir ağaç görseli kullanılmıştır. Bununla beraber Gelir İdaresi Başkanlığı’nın iletişim numarasına da yer verilmektedir. Kitapta yer verilen ikinci afişte ise fiş-fatura alınmadığında ürünün daha ucuza satılmasını teklif eden satıcılara mesaj niteliğinde bir slogan kullanılmıştır. “Fiş Almazsak Kaça (k) Olur” sloganıyla beraber fiş-fatura alınmadığı sürece ödenen vergilerin hazineye gitmediği yani devlet ekonomisine katkıda bulunmadığı belirtilmiştir.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi kitabında son olarak alışveriş yapan her bireyin vergi verdiği ve alışverişlerimizde belge almanın önemine değinilmiştir. Alışveriş yaptığımız

yerlerde fiş-fatura alamazsak Alo Maliye 189 telefon hattını arayarak şikâyetle bulunmamız gerektiği belirtilmiştir. Konuya son verirken sayfa sonunda öğrencilerin “Çocuk sevgiyle, devlet vergiyle büyür.” (MEB, 2019) cümlesini yorumlamaları istenmiştir. Bu cümle ile çocuk gelişiminde anne-baba sevgisi ne kadar önemliyse, devletin büyüme gelişme aşamasında, mükelleflerin vergilerin de o denli önemli olduğunu kavratmak amaçlanmıştır.

Ortaokul müfredatı içerisinde vergi konusuna yer verilen tek ders Sosyal Bilgilerdir. Buna karşın Sosyal Bilgiler müfredatı içerisinde vergi direkt olarak sadece 6. Sınıf müfredatında yer almaktadır. Sosyal Bilgiler ülkemizde ekonomi ve vatandaşlık konularının bireylere küçük yaşta aktarıldığı önemli bir derstir. Bu sebeple vergi konusu daha geniş kapsamlı ve her kademedede yer almalıdır.

İnternette Yer Alan İçerikler

Ülkemizin geleceği vergilerdir. Verginin küçük yaşta öğretilmesi ve vergi bilincine sahip bireyler yetiştirilmesi devletin yegâne görevidir. Gittikçe dijitalleşen dünyada internet içeriklerinin bireyler üzerindeki etkisi oldukça büyüktür. Bu sebeple kitapların, okulda yüz yüze eğitimin yanında verginin internet içerikleri aracılığıyla da aktarılması önemlidir. Bu noktada Hazine ve Maliye Bakanlığının sosyal medyayı güçlü kullanan kurumlar arasında olması devletin geleceği için önem arz etmektedir.

Hazine ve Maliye bakanlığına bağlı bir kuruluş olan Gelir İdaresi başkanlığı sosyal medyayı oldukça etkin kullanmaktadır. Özellikle vergi haftasında, vergi aflarında, mükelleflerin bilgilendirilmesi gereken konularda Facebook, Instagram, Youtube ve Twitter aracılığıyla bilgilendirmeler yapmaktadır (Kaya ve Sağbaş, 2020)

Şekil 3: Vergi Bilinci

Kaynak: (Gelir İdaresi Başkanlığı [GİB], 2022).

Gelir İdaresi Başkanlığı'nın vergi bilinci sitesine girdiğimizde ilk olarak karşımıza puzzle parçalarının birleşiminden oluşan “Vergi Geleceğimizdir.” sloganı çıkmaktadır. Sitede vergi bilinci oluşturmak amacıyla yer alan şarkılar, oyunlar, çizgi filmler ve sunumlar yer almaktadır.

Şekil 4: Vergi Haftası

Kaynak: (GİB, 2022).

Şubat ayının son haftası vergi haftası olarak kutlanılır. Gelir İdaresi Başkanlığı vergi haftası sebebi ile sitesinde bir video paylaşmıştır. Video “Vergi, kalkınmaya yelken açan Türkiye’nin rüzgârıdır” cümlesi ile başlamaktadır. Videoda iki çocuk vardır ve çocuklardan birisi Barış Manço’nun “Anahtar” şarkısını söylemektedir. Bu şarkı o döneme ait paraların üzerindeki resimler ile alakalı yazılmıştır. Videoda banknot, dolaşım, para kavramları üzerinde durulmaktadır ve paranın tarihsel gelişimi ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Videoda; sağlık, eğitim, ulaşım gibi hizmetlerin bireysel olarak gerçekleştirilemeyeceğinden bahsedilmektedir. Bu hizmetler, vatandaşların desteği ile devlet eliyle gerçekleştirilmektedir. Video aracılığıyla verginin neden verilmesi gerektiği ve vergilerin bize geri dönüşünün ne şekilde olacağı anlatılmaktadır.

Şekil 5: Vergi geleceğimizdir

Kaynak: (GİB, 2022).

Şekil 6: Ver gidelim geleceğe

Kaynak: (GİB, 2022).

Görseldeki broşürde (Şekil 5) verdiğimiz vergiler sayesinde bize sunulan hizmetler yer almaktadır. Vergisiz kazancın önüne geçilmesi gerektiği broşürün altında yer alan cümle ile ifade edilmektedir. İkinci broşürde (Şekil 6) iyi bir geleceğin toplanan vergiler sayesinde olacağı vurgulanmıştır.

Şekil 7: Vergi bilinci şarkısı

Kaynak: GİB, (2022).

Gelir İdaresi Başkanlığı'nın sitesinde yayınlanan söz- müzik Gökhan Şen'e ait olan vergi bilinci şarkısında öncelikle fiş-fatura almanın öneminden bahsedilmiştir. “Fişleri faturaları topla, aldığımız her fiş hizmet olur bize döner” sözleri ile fiş-fatura olarak devletin ekonomik olarak gelişeceği ve bunun da vatandaşa hizmet olarak döneceği anlatılmaya çalışılmaktadır.

Şarkının son iki mısrasında “Herkes kazancının bir kısmını devletimize verir, bunun adı vergidir ve devletin tek geliridir” sözleri ile verginin bireylerin kazançları üzerinden alındığına değinilmiştir. Bununla beraber verginin devletin tek geliri olduğu ve bu sebeple devlet için önemli olduğu aktarılmaya çalışılmıştır. Fakat verginin devletin tek geliri olarak ifade edilmesinden ziyade, en önemli geliri şeklinde ifade edilmesi daha doğru bir anlatım olacaktır (Güngüneş, 2022).

Şekil 8: Vergi bilinci çizgi film

Kaynak: (GİB, 2022).

Gelir idaresi başkanlığı tarafından vergi bilinci oluşturmak amacıyla hazırlanan çizgi film ekranda yer alan “Uygarlığın yapı taşı vergi” cümlesi ile başlar. Çizgi film bir ailenin araba yolculuğu ile başlamaktadır. Arabada bir anne bir baba ve iki çocuk yer almaktadır. Yolculuk sırasında çocuklardan biri barajın ne olduğunu merak eder ve babası barajın ne olduğunu, önemini anlatır. Çocuklar barajların nasıl yapıldığını merak edince babaları barajların vergilerimiz sayesinde yapıldığını söyler. Çocuklar verginin ne olduğunu merak eder ve sorarlar. Aile vergi kavramını “Devlete ödediğimiz paralar” olarak ifade eder.

Çocuklardan gelen “neden vergi verimiz?” sorusu üzerine verginin tarihsel süreç içerisinde nasıl ortaya çıktığı anlatılmaya başlanmıştır. Devletler geliştikçe, şehirler büyüdükçe devletin sunduğu hizmetler artmıştır. Hizmetlerin artmasına bağlı olarak devletin ihtiyaç duyduğu destek, vergi olarak karşımıza çıkmıştır. Son olarak çizgi filmde güçlü bir gelecek için vergi vermenin önemine değinilmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmamızın bu bölümünde; araştırmanın modeli, evren ve örneklem, ölçme araçları, verilerin toplanması süreci ve verilerin çözümlenmesi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Ortaokul 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin vergi bilincine yönelik farkındalıklarının belirlenmesinin yapıldığı bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden biri olan tarama modeli kullanılmıştır.

Tarama modelleri, geçmişte veya şimdi var olan bir durumu araştırmacının etkileme çabası olmadan betimlemeye çalışan bir araştırma yaklaşımıdır. Bu modelde araştırmaya konu olan durum olduğu gibi tanımlanır, araştırmacı durumu değiştirme veya etkileme yoluna gitmeden var olan şeyi olduğu gibi belirleyebilmesidir (Krathwohl, 1993; akt. Köse, 2013, s.111).

Karasar (2002), tarama modellerinden genel tarama modellerini tekil tarama ve ilişkisel tarama modelleri olarak ikiye ayırmaktadır. İlişkisel tarama modelleri, iki veya ikiden daha fazla sayıdaki değişken arasında aynı anda değişimin olup olmadığı veya olduysa derecesini ortaya koymayı hedefleyen araştırma modelleridir (Karasar, 2005, s. 81).

Araştırmamız kapsamında Ortaokul 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin vergi bilinci farkındalıklarının belirlenmesiyle ilgili veriler analiz edilerek öğrencilerin vergi bilinci farkındalıkları ve vergi bilinci farkındalıklarının bağımsız değişkenler arasındaki farklılıkları ortaya koyulmaya çalışılmış ve bu kapsamda ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma kapsamında toplanan veriler analiz edilmiş ve ulaşılan sonuçlar ilgili bölümde verilmiştir.

Evren ve Örneklem

Yapılan araştırmanın evrenini, 2021-2022 eğitim ve öğretim yılında Tokat ilindeki 6. ve 7. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Bu araştırmanın örnekleme basit tesadüfî örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Bu yöntemde, evrende yer alan tüm elemanların seçilme şansı birbirlerine eşittir (Karasar, 2014, s. 113).

Araştırmanın evrenini temsil eden örneklem ise 2021-2022 eğitim ve öğretim yılında Tokat ilindeki 8 devlet okulunda okuyan 6. ve 7. sınıf 408 öğrenci basit tesadüfî örnekleme yöntemi ile belirlenerek araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılım sağlayan öğrencilerin demografik özellikleri tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Özellikleri

		F	%
Yaş	11	191	46,8
	12	164	40,2
	13	48	11,8
	14	5	1,2
Sınıf	6	204	50,0
	7	204	50,0
Cinsiyet	Kız	207	50,7
	Erkek	201	49,3
Baba eğitim durumu	Okuryazar değil	28	6,9
	İlkokul	32	7,8
	Ortaokul	80	19,6
	Lise	100	24,5
	Üniversite ve yüksekokul	168	41,2
Anne eğitim durumu	Okuryazar değil	33	8,1
	İlkokul	75	18,4
	Ortaokul	133	32,6
	Lise	91	22,3
	Üniversite veya yüksekokul	76	18,6
Anne mesleği	Çalışmıyor/ ev hanımı	255	62,5
	İşçi	30	7,4
	Memur	81	19,9
	Özel sektör	15	3,7
	Esnaf	11	2,7
	Serbest meslek	13	3,2
	Diğer	3	,7
Baba mesleği	Çalışmıyor/çalışma engeli var	13	3,2
	İşçi	88	21,6

	Memur	148	36,3
	Özel sektör	30	7,4
	Esnaf	36	8,8
	Serbest meslek	30	7,4
	Yönetici	23	5,6
	Diğer	40	9,8
Aylık gelir	0-5500	39	9,6
	5501-7500	62	15,2
	7501-10000	125	30,6
	10001-15000	97	23,8
	15001 ve üzeri	85	20,8

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin %46,8'inin 11 yaşında, %40,2'sinin 12 yaşında, %11,8'inin 13 yaşında ve %1,2'sinin 14 yaşında olduğu; %50,0'sinin kız, %50,0'sinin erkek olduğu görülmüştür. Öğrencileri baba eğitim durumu incelendiğinde %6,9'unun okuryazar olması, %7,8'inin ilkokul mezunu, %19,6'sının ortaokul mezunu, %24,5'inin lise mezunu ve %41,2'sinin üniversite ve yüksekokul mezunu olduğu; anne eğitim durumları incelendiğinde %8,1'inin okuryazar olmadığı, %18,4'ünün ilkokul mezunu, %32,6'sının ortaokul mezunu, %22,3'ünün lise mezunu ve %18,6'sının üniversite ve yüksekokul mezunu olduğu görülmüştür. Öğrencilerin annelerinin %62,5'inin çalışmıyor / ev hanımı, %7,4'sinin işçi, %19,9'unun memur, %3,7'sinin özel sektör, %2,7'sinin esnaf, %3,2'sinin serbest meslek ve %0,7'sinin diğer meslek gruplarında yer aldığı görülmüştür. Öğrencilerin babalarının %3,2'sinin çalışmıyor / çalışma engeli var, %21,6'sının işçi, %36,3'ünün memur, %7,4'ünün özel sektör, %8,8'inin esnaf, %7,4'ünün serbest meslek, %5,6'sının yönetici ve %9,8'inin diğer meslek gruplarında yer aldığı görülmüştür. Öğrencilerin %9,6'nın ailesinin aylık gelirinin 0-5500 TL arasında, %15,2'sinin ailesinin aylık gelirinin 5501-7500 TL arası, %30,6'sının ailesinin aylık gelirinin 7501-10000 TL arası, %23,8'inin ailesinin aylık gelirinin 10001-15000 TL arasında ve %20,8'inin ailesinin aylık gelirinin 15001 ve üzeri olduğu görülmüştür.

Ölçme Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak; Zorlu ve Kaya (2012) tarafından geliştirilen vergi bilinci anketi kullanılmıştır. Anket, öğrencilerin gelişim ve hazırbulunuşluk düzeyleri göz önüne alınarak kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan anketin ilk bölümü öğrencilerin ve ailelerinin demografik yapılarını ölçmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. İkinci bölümde öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarını

belirlemeye yönelik çoktan seçmeli sorular ve son bölümde de likert anketi yer almaktadır.

Vergi bilinci anketinin iç tutarlılık ile ilişkili güvenilirlik düzeyini incelemek için Cronbach Alfa değeri kullanılmıştır. Cronbach Alfa değeri “0” ile “1” arasında değişmektedir. Alfa değerleri 0,50’den az ise güvenilir değil, 0,50-0,80 arasında ise orta düzeyde güvenilir, 0,80’den fazla ise yüksek güvenilirlikte kabul edilmektedir (Salvucci vd., 1997, s. 115).

Vergi bilinci anketine ilişkin güvenilirlik katsayıları tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Vergi Bilinci Anketine Ait Güvenirlik Katsayıları

Anket	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha
Vergi Bilinci Anketi	20	0,96

Tablo 1 incelendiğinde, araştırma verileri toplamak için kullanılan vergi bilinci anketi için hesaplanan Cronbach alfa katsayısı 0,96’dır. Bu değer vergi bilinci anketinin iç tutarlılığa bağlı güvenilirliğinin yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

Veri Toplama Süreci

Örneklem grubunda içerisinde yer alan öğrencilere vergi bilinci anketi uygulanmadan önce Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden araştırma için gerekli izinler alınmış ve daha sonra uygulama süreci başlamıştır. Öğrencilere vergi bilinci anketi mart ayı içerisinde uygulanarak öğrencilerin öğretim programında yer alan kazanımları öğrenmeleri vergi bilinçlerinin artmasına imkân vereceği varsayılmıştır. Örneklem grubu içerisinde yer alan öğrencilere anket uygulamaları okullara gidilerek sınıf içinde uygulanmıştır. Örneklem içerisinde yer alan öğrencilere yapılan anketlerin tamamı eksiksiz doldurulmuş ve bütün anket formları analize dâhil edilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Örnekleme yapılan Anket uygulaması başarıyla bittikten sonra, elde edilen veriler elektronik ortamda analiz edilmeden önce, Anket formlarının uygun doldurulup doldurulmadığı kontrol edilmiştir. Vergi bilinci anketiyle toplanmış olan verilerin analiz sonuçlarını bilimsel bir şekilde açıklayabilmek maksadıyla SPSS (Statistical Package for

Social Sciences) istatistik programına nicel verilerin girişi yapmıştır. Araştırmada toplanan veriler SPSS for Windows 22.0 programı yardımıyla analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluğu arpıklık, basıklık ve standart hata değerleri kullanılarak tespit edilmiştir.

Tablo 3. Vergi Bilinci Anketine Ait arpıklık ve Basıklık Değerleri

Anket	arpıklık		Basıklık	
	Değer	Std. Hata	Değer	Std. Hata
Vergi Bilinci	0,54	0,12	-0,23	0,24

Tablo 3 incelendiğinde, vergi bilinci anketinden elde edilen puanlara ait arpıklık ve basıklık değerleri hesaplanarak normal dağılım gösterip göstermediği kontrol edilmiştir. Bu değerlerin ± 2 aralığında bulunması normal dağılım için yeterli grlmştir (George ve Mallery, 2010). Vergi bilinci anketi için hesaplanan değerlerin belirtilen aralıkta yer aldığı ve normal dağılım gösterdiği grlmştir.

Araştırmaya katılan ğrencilerin Ankette yer alan cinsiyet ve sınıf değişkeni grupları arasındaki farklılığın tespiti için parametrik testlerden t testi; yaş, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, baba meslek, anne meslek ve ailenin aylık geliri değişkenlerinin grupları arasındaki farklılığın tespiti için parametrik testlerden ANOVA testi ile analiz edilerek karşılaştırmalar yapılmıştır. Vergi bilinci anketinin öğrencilere göre betimsel değerlendirilmesinde frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmaya katılımı sağlanan öğrencilere uygulanan vergi bilinci anketinden elde edilen verilerin analiz edilmesi ile ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir. Verilerin analiz edilmesi sürecinde; betimsel istatistik, parametrik testlerden olan t-testi ve ANOVA testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar tablolara dönüştürülmüş ve açıklanmıştır.

Uygulanan vergi bilinci anketine verilen cevaplara ilişkin minimum, maksimum, ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Vergi Bilinci Anketine Ait Betimsel İstatistikler

	N	Minimum	Maksimum	X	Ss
Vergi Bilinci	408	1,00	5,00	2,41	1,01

Tablo 4 incelendiğinde, vergi bilinci anketine verilen puanların minimum 1,00; maksimum 5,00; ortalamasının 2,41 ve standart sapmasının 1,01 olduğu görülmüştür. Elde edilen ortalamalar dikkate alındığında, öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının düşük düzeyde olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin vergi bilinci anketinde yer alan “Sizce vergi nedir?” sorusuna vermiş oldukları cevaplar tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. Sizce Vergi Nedir? Sorusuna Ait Betimsel İstatistikler

Sizce vergi nedir?	f	%
Devletin sunduğu hizmetlerin karşılığıdır	214	52,5
Vatandaşlık görevidir	76	18,6
Zorunlu olarak ve karşılıksız yapılan ödemedir	54	13,2
İnsanlar üzerinde bir yüküdür	35	8,6
İşletmelerin büyümesini engelleyen bir uygulamadır	29	7,1

Tablo 5 incelendiğinde, vergi bilinci anketinde yer alan “Sizce vergi nedir?” sorusuna öğrencilerin %52,5’i “Devletin sunduğu hizmetlerin karşılığıdır”, %18,6’sı “Vatandaşlık görevidir”, %13,2’si “Zorunlu olarak ve karşılıksız yapılan ödemedir”, %8,6’sı “İnsanlar üzerinde bir yüküdür” ve %7,1’i “İşletmelerin büyümesini engelleyen bir uygulamadır” cevabını verdikleri görülmüştür. En yüksek frekansa sahip “Devletin

sunduğu hizmetlerin karşılığıdır” cevabının, en düşük frekansa sahip “İşletmelerin büyümesini engelleyen bir uygulamadır” cevabının olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin vergi bilinci anketinde yer alan “Vergi kelimesini ilk nerede duydunuz?” sorusuna vermiş oldukları cevaplar tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Sizce Vergi Nedir? Sorusuna Ait Betimsel İstatistikler

Vergi kelimesini ilk nerede duydunuz?	f	%
Ailemden	131	32,1
Okuldan	148	36,3
Gazete/ dergi/ tv vb.	62	15,2
Çevremden	67	16,4

Tablo 6 incelendiğinde, vergi bilinci anketinde yer alan “Vergi kelimesini ilk nerede duydunuz?” sorusuna öğrencilerin %32,1’i “Ailemden”, %36,3’ü “Okuldan”, %15,2’si “Gazete/ dergi/ tv vb.” ve %16,4’ü “Çevremden” cevabını verdikleri görülmüştür. En yüksek frekansa sahip “Okuldan” cevabının, en düşük frekansa sahip “Gazete/ dergi/ tv vb.” cevabının olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin vergi bilinci anketinde yer alan “Sizce topluma verdiği zarar dikkate alındığında vergi kaçakçılığı suçu en zararlı suçlar arasında yer almalı mıdır?” sorusuna vermiş oldukları cevaplar tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Sizce Vergi Nedir? Sorusuna Ait Betimsel İstatistikler

Sizce topluma verdiği zarar dikkate alındığında vergi kaçakçılığı suçu en zararlı suçlar arasında yer almalı mıdır?	f	%
Evet	202	49,5
Hayır	63	15,4
Fikrim yok	143	35,0

Tablo 7 incelendiğinde, vergi bilinci anketinde yer alan “Sizce topluma verdiği zarar dikkate alındığında vergi kaçakçılığı suçu en zararlı suçlar arasında yer almalı mıdır?” sorusuna öğrencilerin %49,5’i “Evet”, %15,4’ü “Hayır” ve %35,0’i “Fikrim yok”

cevabını verdikleri görülmüştür. En yüksek frekansa sahip “Evet” cevabının, en düşük frekansa sahip “Hayır” cevabının olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin vergi bilinci anketinde yer alan “Aileniz verginin en çok hangi unsurundan şikâyet ediyor?” sorusuna vermiş oldukları cevaplar tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Sizce Vergi Nedir? Sorusuna Ait Betimsel İstatistikler

Aileniz verginin en çok hangi unsurundan şikâyet ediyor?	f	%
Vergi oranlarının yüksek olmasından	200	49,0
Vergi yükünün fazla olduğundan	30	7,4
Kendisinden fazla kazananların daha az vergi ödediğinden	27	6,6
Vergi yasalarının karmaşık olmasından	35	8,6
Ödenen vergilerin doğru yere harcanmadığından	29	7,1
Diğer	87	21,3

Tablo 8 incelendiğinde, vergi bilinci anketinde yer alan “Aileniz verginin en çok hangi unsurundan şikâyet ediyor?” sorusuna öğrencilerin %49,0’u “Vergi oranlarının yüksek olmasından”, %7,4’ü “Vergi yükünün fazla olduğundan”, %6,6’sı “Kendisinden fazla kazananların daha az vergi ödediğinden”, %8,6’sı “Vergi yasalarının karmaşık olmasından”, %7,1’i “Ödenen vergilerin doğru yere harcanmadığından” ve %21,3’ü “Diğer” cevabını verdikleri görülmüştür. En yüksek frekansa sahip “Vergi oranlarının yüksek olmasından” cevabının, en düşük frekansa sahip “Kendisinden fazla kazananların daha az vergi ödediğinden” cevabının olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin vergi bilinci anketinde yer alan “Vergi vermeyen bir vatandaş nasıl tanımlarsınız?” sorusuna vermiş oldukları cevaplar tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Sizce Vergi Nedir? Sorusuna Ait Betimsel İstatistikler

Vergi vermeyen bir vatandaşı nasıl tanımlarsınız?	f	%
Kötü bir vatandaş	195	47,8
İyi bir vatandaş	27	6,6
Kurnaz	58	14,2
Zeki	19	4,7
Bilmiyorum	109	26,7

Tablo 9 incelendiğinde, vergi bilinci anketinde yer alan “Vergi vermeyen bir vatandaşı nasıl tanımlarsınız?” sorusuna öğrencilerin %47,8’i “Kötü bir vatandaş”, %6,6’sı “İyi bir vatandaş”, %14,2’si “Kurnaz”, %4,7’si “Zeki” ve %26,7’si “Bilmiyorum” cevabını verdikleri görülmüştür. En yüksek frekansa sahip “Kötü bir vatandaş” cevabının, en düşük frekansa sahip “Zeki” cevabının olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin vergi bilinci anketinde yer alan “Vergisini ödeyen bir vatandaş sizce nasıl birisidir?” sorusuna vermiş oldukları cevaplar tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10. Sizce Vergi Nedir? Sorusuna Ait Betimsel İstatistikler

Vergisini ödeyen bir vatandaş sizce nasıl birisidir?	f	%
Dürüst	195	47,8
Zeki	15	3,7
Kötü bir vatandaş	29	7,1
İyi bir vatandaş	114	27,9
Kurnaz	38	9,3
Bilmiyorum	17	4,2

Tablo 10 incelendiğinde, vergi bilinci anketinde yer alan “Vergisini ödeyen bir vatandaş sizce nasıl birisidir?” sorusuna öğrencilerin %47,8’i “Dürüst”, %3,7’si “Zeki”, %7,1’i “Kötü bir vatandaş”, %27,9’u “İyi bir vatandaş” ve %4,2’si “Bilmiyorum” cevabını verdikleri görülmüştür. En yüksek frekansa sahip “Dürüst” cevabının, en düşük frekansa sahip “Zeki” cevabının olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin vergi bilinci anketinde yer alan “Vergi eğitiminin aşağıdaki araçlardan hangisi ile verilmesi durumunda ödeme eğilimi daha çok artar?” sorusuna vermiş oldukları cevaplar tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. Sizce Vergi Nedir? Sorusuna Ait Betimsel İstatistikler

Vergi eğitiminin aşağıdaki araçlardan hangisi ile verilmesi durumunda ödeme eğilimi daha çok artar?	f	%
Aile içi eğitim	110	27,0
Vergi idaresinin yapacağı seminer ve konferanslar	45	11,0
Okulda eğitim	192	47,1
Görsel araçlarla eğitim	22	5,4
TV programları ve reklamlarla	23	5,6
Diğer	16	3,9

Tablo 11 incelendiğinde, vergi bilinci anketinde yer alan “Vergi eğitiminin aşağıdaki araçlardan hangisi ile verilmesi durumunda ödeme eğilimi daha çok artar?” sorusuna öğrencilerin %27,0’si “Aile içi eğitim”, %11,0’i “Vergi idaresinin yapacağı seminer ve konferanslar”, %47,1’i “Okulda eğitim”, %5,4’ü “Görsel araçlarla eğitim”, %5,6’sı “TV programları ve reklamlarla” ve %3,9’u “Diğer” cevabını verdikleri görülmüştür. En yüksek frekansa sahip “Okulda eğitim” cevabının, en düşük frekansa sahip “Diğer” cevabının olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin vergi bilinci anketinde yer alan “Devlet neden vergi alır?” sorusuna vermiş oldukları cevaplar tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. Sizce Vergi Nedir? Sorusuna Ait Betimsel İstatistikler

Devlet neden vergi alır?	f	%
Vatandaşlara hizmet sunmak için	217	53,2
Vatandaşları cezalandırmak için	19	4,7
Devlet masraflarını karşılamak için	62	15,2
Vatandaşların kanunlara uyması için	18	4,4
Gelecekte daha iyi yaşamak için	62	15,2
Herhangi bir nedeni yok	30	7,4

Tablo 12 incelendiğinde, vergi bilinci anketinde yer alan “Devlet neden vergi alır?” sorusuna öğrencilerin %53,2’si “Vatandaşlara hizmet sunmak için”, %4,7’si “Vatandaşları cezalandırmak için”, %15,2’si “Devlet masraflarını karşılamak için”, %4,4’ü “Vatandaşların kanunlara uyması için”, %15,2’si “Gelecekte daha iyi yaşamak için” ve %7,4’ü “Herhangi bir nedeni yok” cevabını verdikleri görülmüştür. En yüksek

frekansa sahip “Vatandaşlara hizmet sunmak için” cevabının, en düşük frekansa sahip “Vatandaşların kanunlara uyması için” cevabının olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin vergi bilinci anketinde yer alan “Devlet vatandaşlardan neden vergi almamalıdır?” sorusuna vermiş oldukları cevaplar tablo 13’te gösterilmiştir.

Tablo 13. Sizce Vergi Nedir? Sorusuna Ait Betimsel İstatistikler

Devlet vatandaşlardan neden vergi almamalıdır?	f	%
Vergileri gereksiz yere kullandıkları için	57	14,0
Çok fazla vergi olduğu için	121	29,7
Zenginlerden daha fazla vergi alınmadığı için	35	8,6
İnsanlar vergilerini ödemedikleri için	40	9,8
Vatandaşlar vergileri ödemekte zorlandıkları için	155	38,0

Tablo 13 incelendiğinde, vergi bilinci anketinde yer alan “Devlet vatandaşlardan neden vergi almamalıdır?” sorusuna öğrencilerin %14,0’ü “Vergileri gereksiz yere kullandıkları için”, %29,7’si “Çok fazla vergi olduğu için”, %8,6’sı “Zenginlerden daha fazla vergi alınmadığı için”, %9,8’i “İnsanlar vergilerini ödemedikleri için” ve %38,0’i “Vatandaşlar vergileri ödemekte zorlandıkları için” cevabını verdikleri görülmüştür. En yüksek frekansa sahip “Vatandaşlar vergileri ödemekte zorlandıkları için” cevabının, en düşük frekansa sahip “Zenginlerden daha fazla vergi alınmadığı için” cevabının olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin vergi bilinci anketinde yer alan “İnsanlar neden vergi verir?” sorusuna vermiş oldukları cevaplar tablo 14’te gösterilmiştir.

Tablo 14. Sizce Vergi Nedir? Sorusuna Ait Betimsel İstatistikler

İnsanlar neden vergi verir?	f	%
Kendilerine sağlanan devlet hizmetlerini arttırmak için	234	57,4
Devlet tarafından cezalandırılmamak için	42	10,3
İyi bir vatandaş olmak için	108	26,5
Ne kadar para harcandığını öğrenmek için	24	5,9

Tablo 14 incelendiğinde, vergi bilinci anketinde yer alan “İnsanlar neden vergi verir?” sorusuna öğrencilerin %57,4’ü “Kendilerine sağlanan devlet hizmetlerini arttırmak için”, %10,3’ü “Devlet tarafından cezalandırılmamak için”, %26,5’i “İyi bir vatandaş olmak için” ve %5,9’u “Ne kadar para harcadığını öğrenmek için” cevabını verdikleri görülmüştür. En yüksek frekansa sahip “Kendilerine sağlanan devlet hizmetlerini arttırmak için” cevabının, en düşük frekansa sahip “Ne kadar para harcadığını öğrenmek için” cevabının olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin vergi bilinci anketinde yer alan “Siz olsanız verginizi ödemek ister misiniz?” sorusuna vermiş oldukları cevaplar tablo 15’te gösterilmiştir.

Tablo 15. Sizce Vergi Nedir? Sorusuna Ait Betimsel İstatistikler

Siz olsanız verginizi ödemek ister misiniz?	f	%
Evet	238	58,3
Hayır	64	15,7
Fikrim yok	106	26,0

Tablo 15 incelendiğinde, vergi bilinci anketinde yer alan “Siz olsanız verginizi ödemek ister misiniz?” sorusuna öğrencilerin %58,3’ü “Evet”, %15,7’si “Hayır” ve %26,0’sı “Fikrim yok” cevabını verdikleri görülmüştür. En yüksek frekansa sahip “Evet” cevabının, en düşük frekansa sahip “Hayır” cevabının olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin vergi bilinci anketinde yer alan “Sizce Türkiye’de herkes vergisini tam olarak ödüyor mu?” sorusuna vermiş oldukları cevaplar tablo 16’da gösterilmiştir.

Tablo 16. Sizce Vergi Nedir? Sorusuna Ait Betimsel İstatistikler

Sizce Türkiye’de herkes vergisini tam olarak ödüyor mu?	f	%
Evet	60	14,7
Hayır	249	61,0
Fikrim yok	99	24,3

Tablo 16 incelendiğinde, vergi bilinci anketinde yer alan “Sizce Türkiye’de herkes vergisini tam olarak ödüyor mu?” sorusuna öğrencilerin %14,7’si “Evet”, %61,0’i “Hayır” ve %24,3’ü “Fikrim yok” cevabını verdikleri görülmüştür. En yüksek frekansa sahip “Hayır” cevabının, en düşük frekansa sahip “Evet” cevabının olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin yaş değişkenine bağlı olarak vergi bilinci farkındalıkları arasındaki anlam farklılığı sonuçları tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 17. Vergi Bilinci Anketi Yaş Değişkenine Göre ANOVA Testi

Anket	Yaş	N	X	Ss	F	P	Post-Hoc
Vergi Bilinci	11	191	1,94	0,94	38,10	0,00**	12 > 11 13 > 11 13 > 12 14 > 11
	12	164	2,70	0,87			
	13	48	3,25	0,83			
	14	5	3,16	0,20			

**p<0,01; *p<0,05

Tablo 17 incelendiğinde, vergi bilinci anketine verilen puanların ortalamalarında öğrencilerin yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür (p<0,05). 12 yaşındaki öğrencilerin vergi bilinci anketine vermiş oldukları puan ortalamalarının (2,70±0,87) 11 yaşındaki öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından (1,94±0,94) daha yüksek olduğu ve 12 yaşındaki öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının 11 yaşındaki öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür. 13 yaşındaki öğrencilerin vergi bilinci anketine vermiş oldukları puan ortalamalarının (3,25±0,83) 11 yaşındaki öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından (1,94±0,94) ve 12 yaşındaki öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından (2,70±0,87) daha yüksek olduğu ve 13 yaşındaki öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının 11 ve 12 yaşındaki öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür. 14 yaşındaki öğrencilerin vergi bilinci anketine vermiş oldukları puan ortalamalarının (3,16±0,20) 11 yaşındaki öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından (1,94±0,94) daha yüksek olduğu ve 14 yaşındaki öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının 11 yaşındaki öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin sınıf değişkenine bağlı olarak vergi bilinci farkındalıkları arasındaki anlam farklılığı sonuçları tablo 18’de gösterilmiştir.

Tablo 18. Vergi Bilinci Anketi Sınıf Değişkenine Göre t Testi

Anket	Sınıf	N	X	Ss	T	P
Vergi Bilinci	6	204	1,73	0,75	-18,63	0,00**
	7	204	3,10	0,74		

**p<0,01; *p<0,05

Tablo 18 incelendiğinde, vergi bilinci anketine verilen puanların ortalamalarında öğrencilerin sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$). 7. sınıf öğrencilerin vergi bilinci anketine vermiş oldukları puan ortalamalarının ($3,10\pm0,74$) 6. Sınıf öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,73\pm0,75$) daha yüksek olduğu ve 7. Sınıf öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının 6. Sınıf öğrencilerinden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine bağlı olarak vergi bilinci farkındalıkları arasındaki anlam farklılığı sonuçları tablo 19’da gösterilmiştir.

Tablo 19. Vergi Bilinci Anketi Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi

Anket	Cinsiyet	N	X	Ss	T	p
Vergi Bilinci	Kız	207	2,88	1,00	10,62	0,00**
	Erkek	201	1,93	0,78		

**p<0,01; *p<0,05

Tablo 19 incelendiğinde, vergi bilinci anketine verilen puanların ortalamalarında öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Kız öğrencilerin vergi bilinci anketine vermiş oldukları puan ortalamalarının ($2,88\pm1,00$) erkek öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,93\pm0,78$) daha yüksek olduğu ve kız öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin baba eğitim durumu değişkenine bağlı olarak vergi bilinci farkındalıkları arasındaki anlam farklılığı sonuçları tablo 20’de gösterilmiştir.

Tablo 20. Vergi Bilinci Anketi Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi

Anket	Baba Eğitim	N	X	Ss	F	p	Post-Hoc
Vergi Bilinci	Okuryazar değil	28	1,33	0,56	123,10	0,00**	Lise>Okur yazar değil Lise>İlkokul Lise>Ortaokul Üni.YO>Okur yazar değil Üni.YO>İlkokul Üni.YO>Ortaokul Üni.YO>Lise
	İlkokul	32	1,41	0,56			
	Ortaokul	80	1,67	0,63			
	Lise	100	2,23	0,60			
	Üniversite ve yüksekokul	168	3,25	0,78			

**p<0,01; *p<0,05

Tablo 20 incelendiğinde, vergi bilinci anketine verilen puanların ortalamalarında öğrencilerin baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Babası lise mezunu olan öğrencilerin vergi bilinci anketine vermiş oldukları puan ortalamalarının ($2,23\pm0,60$) babası okuryazar olmayan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,33\pm0,56$), babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,41\pm0,56$), babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,67\pm0,63$) daha yüksek olduğu ve babası lise mezunu olan öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının babası okuryazar olmayan, ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür. Babası üniversite ve yüksekokul mezunu olan öğrencilerin vergi bilinci anketine vermiş oldukları puan ortalamalarının ($3,25\pm0,78$) babası okuryazar olmayan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,33\pm0,56$), babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,41\pm0,56$), babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,67\pm0,63$), babası lise mezunu olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($2,23\pm0,60$) daha yüksek olduğu ve babası üniversite ve yüksekokul mezunu olan öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının babası okuryazar olmayan, ilkokul ve ortaokul ve lise mezunu olan öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin anne eğitim durumu değişkenine bağlı olarak vergi bilinci düzeyleri arasındaki anlam farklılığı sonuçları tablo 21’de gösterilmiştir.

Tablo 21. Vergi Bilinci Anketi Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi

Anket	Anne Eğitim	N	X	Ss	F	p	Post-Hoc
Vergi Bilinci	Okuryazar değil	33	1,41	0,66	121,97	0,00**	Ortaokul>Okur yazar değil Ortaokul>İlkokul Lise>Okur yazar değil Lise>İlkokul Lise>Ortaokul Üni.YO>Okur yazar değil Üni.YO>İlkokul Üni.YO>Ortaokul Üni.YO>Lise
	İlkokul	75	1,47	0,61			
	Ortaokul	133	2,21	0,63			
	Lise	91	2,87	0,49			
	Üniversite veya yüksekokul	76	3,59	0,99			

**p<0,01; *p<0,05

Tablo 21 incelendiğinde, vergi bilinci anketine verilen puanların ortalamalarında öğrencilerin anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin vergi bilinci anketine vermiş oldukları puan ortalamalarının ($2,21\pm0,63$) annesi okuryazar olmayan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,41\pm0,66$), annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,47\pm0,61$) daha yüksek olduğu ve annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının annesi okuryazar olmayan ve ilkokul mezunu olan öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür. Annesi lise mezunu olan öğrencilerin vergi bilinci anketine vermiş oldukları puan ortalamalarının ($2,87\pm0,49$) annesi okuryazar olmayan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,41\pm0,66$), annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,47\pm0,61$), annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($2,21\pm0,63$) daha yüksek olduğu ve annesi lise mezunu olan öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının annesi okuryazar olmayan, ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür. Annesi üniversite ve yüksekokul mezunu olan öğrencilerin vergi bilinci anketine vermiş oldukları puan ortalamalarının ($3,59\pm0,99$) annesi okuryazar olmayan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,41\pm0,66$), annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,47\pm0,61$), annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($2,21\pm0,63$), annesi lise mezunu olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($2,87\pm0,49$) daha yüksek olduğu ve annesi üniversite ve

yüksekokul mezunu olan öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının annesi okuryazar olmayan, ilkokul ve ortaokul ve lise mezunu olan öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin babanın mesleği değişkenine bağlı olarak vergi bilinci farkındalıkları arasındaki anlam farklılığı sonuçları tablo 22’de gösterilmiştir.

Tablo 22. Vergi Bilinci Anketi Babanın Mesleği Değişkenine Göre ANOVA Testi

Anket	Baba Meslek	N	X	Ss	F	p	Post-Hoc
Vergi Bilinci	Çalışmıyor/ çalışma engeli var	13	1,80	0,90	57,13	0,00**	Özel Sek. > Çalışmıyor Özel Sek. > İşçi Özel Sek. > Memur Esnaf > Çalışmıyor Esnaf > İşçi Esnaf > Memur Serb. Mes. > Çalışmıyor Serb. Mes. > İşçi Serb. Mes. > Memur Yönetici > Çalışmıyor Yönetici > İşçi Yönetici > Memur Yönetici > Özel Sek. Yönetici > Esnaf Diğer > Çalışmıyor Diğer > İşçi Diğer > Memur Diğer > Özel Sek. Diğer > Esnaf Diğer > Serb. Mes.
	İşçi	88	1,82	0,77			
	Memur	148	1,90	0,63			
	Özel sektör	30	2,90	0,42			
	Esnaf	36	2,99	0,52			
	Serbest meslek	30	3,06	0,55			
	Yönetici	23	3,65	0,73			
	Diğer	40	3,72	1,18			

**p<0,01; *p<0,05

Tablo 22 incelendiğinde, vergi bilinci anketine verilen puanların ortalamalarında öğrencilerin babanın mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür (p<0,05). Babası özel sektörde çalışan öğrencilerin vergi bilinci anketine vermiş oldukları puan ortalamalarının (2,90±0,42) babası çalışmayan/çalışma engeli olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından (1,80±0,90), babası işçi olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından (1,82±0,77), babası memur olan öğrencilerin vermiş

oldukları puan ortalamalarından ($1,90\pm0,63$) daha yüksek olduğu ve babası özel sektörde çalışan öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının babası çalışmayan/çalışma engeli olan, işçi ve memur olan öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür. Babası esnaf olan öğrencilerin vergi bilinci anketine vermiş oldukları puan ortalamalarının ($2,99\pm0,52$) babası çalışmayan/çalışma engeli olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,80\pm0,90$), babası işçi olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,82\pm0,77$), babası memur olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,90\pm0,63$) daha yüksek olduğu ve babası esnaf olan öğrencilerin vergi bilinci düzeylerinin babası çalışmayan/çalışma engeli olan, işçi ve memur olan öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür. Babası serbest meslekte çalışan öğrencilerin vergi bilinci anketine vermiş oldukları puan ortalamalarının ($3,06\pm0,55$) babası çalışmayan/çalışma engeli olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,80\pm0,90$), babası işçi olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,82\pm0,77$), babası memur olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,90\pm0,63$) daha yüksek olduğu ve babası serbest meslekte çalışan öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının babası çalışmayan/çalışma engeli olan, işçi ve memur olan öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür.

Babası yönetici olan öğrencilerin vergi bilinci anketine vermiş oldukları puan ortalamalarının ($3,65\pm0,73$) babası çalışmayan/çalışma engeli olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,80\pm0,90$), babası işçi olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,82\pm0,77$), babası memur olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,90\pm0,63$), babası özel sektörde çalışan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($2,90\pm0,42$), babası esnaf olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($2,99\pm0,52$) daha yüksek olduğu ve babası yönetici olan öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının babası çalışmayan/çalışma engeli olan, işçi, memur, özel sektör ve esnaf olan öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür. Babası diğer meslek gruplarında olan öğrencilerin vergi bilinci anketine vermiş oldukları puan ortalamalarının ($3,72\pm1,18$) babası çalışmayan/çalışma engeli olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,80\pm0,90$), babası işçi olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,82\pm0,77$), babası memur olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,90\pm0,63$), babası özel sektörde çalışan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($2,90\pm0,42$), babası esnaf olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($2,99\pm0,52$), babası serbest

meslekte çalışan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($3,06 \pm 0,55$) daha yüksek olduğu ve babası diğer meslek gruplarında olan öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının babası çalışmayan/çalışma engeli olan, işçi, memur, özel sektör, esnaf ve serbest meslek olan öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin annenin mesleği değişkenine bağlı olarak vergi bilinci farkındalıkları arasındaki anlam farklılığı sonuçları tablo 23'te gösterilmiştir.

Tablo 23. Vergi Bilinci Anketi Annenin Mesleği Değişkenine Göre ANOVA Testi

Anket	Anne Meslek	N	X	Ss	F	p	Post-Hoc
Vergi Bilinci	Çalışmıyor/ev hanımı	255	1,89	0,72	82,69	0,00**	İşçi > Çalışmıyor Memur > Çalışmıyor Özel Sek. > Çalışmıyor Özel Sek. > İşçi Esnaf > Çalışmıyor Esnaf > İşçi Esnaf > Memur Serb. Mes. > Çalışmıyor Serb. Mes. > İşçi
	İşçi	30	2,93	0,30			
	Memur	81	3,15	0,53			
	Özel sektör	15	3,72	0,87			
	Esnaf	11	4,35	1,03			
	Serbest meslek	13	3,72	1,44			

**p<0,01; *p<0,05

Tablo 23 incelendiğinde, vergi bilinci anketine verilen puanların ortalamalarında öğrencilerin annenin mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Annesi işçi olan öğrencilerin vergi bilinci anketine vermiş oldukları puan ortalamalarının ($2,93 \pm 0,30$) annesi çalışmıyor/ev hanımı olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,89 \pm 0,72$) daha yüksek olduğu ve annesi işçi olan öğrencilerin vergi bilinci düzeylerinin annesi çalışmıyor/ev hanımı olan öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür. Annesi memur olan öğrencilerin vergi bilinci anketine vermiş oldukları puan ortalamalarının ($3,15 \pm 0,53$) annesi çalışmıyor/ev hanımı olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,89 \pm 0,72$) daha yüksek olduğu ve annesi memur olan öğrencilerin vergi bilinci düzeylerinin annesi çalışmıyor/ev hanımı olan öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür. Annesi özel sektörde çalışan öğrencilerin vergi bilinci anketine vermiş oldukları puan ortalamalarının ($3,72 \pm 0,87$) annesi çalışmıyor/ev hanımı olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından

(1,89±0,72), annesi işçi olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından (2,93±0,30) daha yüksek olduğu ve annesi özel sektörde çalışan öğrencilerin vergi bilinci düzeylerinin annesi çalışmıyor/ev hanımı ve işçi olan öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür. Annesi esnaf olan öğrencilerin vergi bilinci anketine vermiş oldukları puan ortalamalarının (4,35±1,03) annesi çalışmıyor/ev hanımı olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından (1,89±0,72), annesi işçi olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından (2,93±0,30), annesi memur olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından (3,15±0,53) daha yüksek olduğu ve annesi esnaf olan öğrencilerin vergi bilinci düzeylerinin annesi çalışmıyor/ev hanımı, işçi ve memur olan öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür. Annesi serbest meslekte çalışan öğrencilerin vergi bilinci anketine vermiş oldukları puan ortalamalarının (3,72±1,44) annesi çalışmıyor/ev hanımı olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından (1,89±0,72), annesi işçi olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından (2,93±0,30) daha yüksek olduğu ve annesi serbest meslekte çalışan öğrencilerin vergi bilinci düzeylerinin annesi çalışmıyor/ev hanımı ve işçi olan öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin aylık gelir durumu değişkenine bağlı olarak vergi bilinci düzeyleri arasındaki anlam farklılığı sonuçları tablo 24'te gösterilmiştir.

Tablo 24 Vergi Bilinci Anketi Aylık Gelir Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi

Anket	Aylık Gelir	N	X	Ss	F	p	Post-Hoc
Vergi Bilinci	0-5500	39	1,93	1,04	73,50	0,00**	10001-15000>0-5500 10001-15000>5501-7500 10001-15000>7501-10000 15001 ve üzeri>0-5500 15001 ve üzeri>5501-7500 15001 ve üzeri>7501-10000 15001 ve üzeri>10001-15000
	5501-7500	62	1,92	0,89			
	7501-10000	125	1,81	0,56			
	10001-15000	97	2,79	0,49			
	15001 ve üzeri	85	3,46	1,03			

**p<0,01; *p<0,05

Tablo 24 incelendiğinde, vergi bilinci anketine verilen puanların ortalamalarında öğrencilerin aylık gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür (p<0,05). Ailesinin aylık geliri 10001-15000 TL arasında olan öğrencilerin vergi bilinci anketine vermiş oldukları puan ortalamalarının (2,79±0,49) ailesinin aylık geliri 0-5500

TL arasında olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,93\pm1,04$), ailesinin aylık geliri 5501-7500 TL arasında olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,92\pm0,89$), ailesinin aylık geliri 7501-10000 TL arasında olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,81\pm0,56$) daha yüksek olduğu ve ailesinin aylık geliri 10001-15000 TL arasında olan öğrencilerin vergi bilinci düzeylerinin ailesinin aylık geliri 0-5500, 5501-7500 ve 7501-10000 TL arasında olan öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür. Ailesinin aylık geliri 15001 TL ve üzerinde olan öğrencilerin vergi bilinci anketine vermiş oldukları puan ortalamalarının ($3,46\pm1,03$) ailesinin aylık geliri 0-5500 TL arasında olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,93\pm1,04$), ailesinin aylık geliri 5501-7500 TL arasında olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,92\pm0,89$), ailesinin aylık geliri 7501-10000 TL arasında olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($1,81\pm0,56$), ailesinin aylık geliri 10001-15000 TL arasında olan öğrencilerin vermiş oldukları puan ortalamalarından ($2,79\pm0,49$) daha yüksek olduğu ve ailesinin aylık geliri 15001 TL ve üzerinde olan öğrencilerin vergi bilinci düzeylerinin ailesinin aylık geliri 0-5500, 5501-7500, 7501-10000 ve 10001-15000 TL arasında olan öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Uygulanan vergi bilinci anketine öğrencilerin vermiş oldukları cevaplara göre öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun vergiyi devletin sunduğu hizmetlerin karşılığı ve vatandaşlık görevi olarak tanımladığı; vergi kelimesini ilk defa okuldan ve ailesinden duyduğu; vergi kaçakçılığı suçunun en zararlı suçlar arasında yer alması gerektiğini düşündüğü; ailelerinin en fazla vergi oranlarının yüksek olmasından şikâyet ettiği; vergi vermeyenleri kötü bir vatandaş, vergisini verenleri ise dürüst ve iyi bir vatandaş olarak tanımladığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu okul eğitimi ve aile içi eğitimiyle vergi ödeme eğiliminin daha çok artacağı; devletin vatandaşlara hizmet sunmak için vergi aldığı; vatandaşların vergileri ödemekte zorlandıkları ve çok fazla vergi olduğu için devletin vergi almaması gerektiği; insanların kendilerine sağlanan devlet hizmetlerini arttırmak için vergi vermesi gerektiği düşüncesine sahip oldukları tespit edilmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun vergi ödemek istediği ve Türkiye’de herkesin vergisini tam olarak ödemediği düşüncesine sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan araştırmada, öğrencilerin yaş değişkenine göre vergi bilinci düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. 12, 13 ve 14 yaşındaki öğrencilerin vergi bilinci düzeylerinin 11 yaşındaki öğrencilerden yüksek olduğu; 13 yaşındaki öğrencilerin vergi bilinci düzeylerinin 12 yaşındaki öğrencilerden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan araştırmada, öğrencilerin sınıf değişkenine göre vergi bilinci düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. 7. Sınıf öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının 6. Sınıf öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan araştırmada, öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre vergi bilinci düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan araştırmada, öğrencilerin baba eğitim durumu değişkenine göre vergi bilinci farkındalıkları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Babası lise mezunu olan öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının babası okuryazar olmayan, ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrencilerden yüksek olduğu; babası üniversite ve yüksekokul mezunu olan öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının babası okuryazar olmayan, ilkokul ve ortaokul ve lise mezunu olan öğrencilerden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan araştırmada, öğrencilerin anne eğitim durumu değişkenine göre vergi bilinci farkındalıkları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının annesi okuryazar olmayan ve ilkokul mezunu olan öğrencilerden yüksek olduğu; annesi lise mezunu olan öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının annesi okuryazar olmayan, ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrencilerden yüksek olduğu; annesi üniversite ve yüksekokul mezunu olan öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının annesi okuryazar olmayan, ilkokul ve ortaokul ve lise mezunu olan öğrencilerden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan araştırmada, öğrencilerin babanın mesleği değişkenine göre vergi bilinci farkındalıkları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Babası özel sektörde çalışan öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının babası çalışmayan/çalışma engeli olan, işçi ve memur olan öğrencilerden yüksek olduğu; babası esnaf olan öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının babası çalışmayan/çalışma engeli olan, işçi ve memur olan öğrencilerden yüksek olduğu; babası serbest meslekte çalışan öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının babası çalışmayan/çalışma engeli olan, işçi ve memur olan öğrencilerden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Babası yönetici olan öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının babası çalışmayan/çalışma engeli olan, işçi, memur, özel sektör ve esnaf olan öğrencilerden yüksek olduğu; babası diğer meslek gruplarında olan öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının babası çalışmayan/çalışma engeli olan, işçi, memur, özel sektör, esnaf ve serbest meslek olan öğrencilerden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan araştırmada, öğrencilerin annenin mesleği değişkenine göre vergi bilinci farkındalıkları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Annesi işçi olan öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının annesi çalışmıyor/ev hanımı olan

öğrencilerden yüksek olduğu; annesi memur olan öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının annesi çalışmıyor/ev hanımı olan öğrencilerden yüksek olduğu; annesi özel sektörde çalışan öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının annesi çalışmıyor/ev hanımı ve işçi olan öğrencilerden yüksek olduğu; annesi esnaf olan öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının annesi çalışmıyor/ev hanımı, işçi ve memur olan öğrencilerden yüksek olduğu; annesi serbest meslekte çalışan öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının annesi çalışmıyor/ev hanımı ve işçi olan öğrencilerden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan araştırmada, öğrencilerin aylık gelir durumu değişkenine göre vergi bilinci farkındalıkları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Ailesinin aylık geliri 10001-15000 TL arasında olan öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının ailesinin aylık geliri 0-5500, 5501-7500 ve 7501-10000 TL arasında olan öğrencilerden yüksek olduğu; ailesinin aylık geliri 15001 TL ve üzerinde olan öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının ailesinin aylık geliri 0-5500, 5501-7500, 7501-10000 ve 10001-15000 TL arasında olan öğrencilerden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak, araştırmaya katılan öğrencilerin vergi bilinci farkındalıklarının düşük düzeyde olduğu; buna karşın vergiyi devletin sunduğu hizmetlerin karşılığı ve vatandaşlık görevi olarak tanımladığı; vergi kaçakçılığının en zararlı suçlar arasında yer alması gerektiği düşüncesinde oldukları; vergi vermeyenleri kötü bir vatandaş, vergisini verenleri ise dürüst ve iyi bir vatandaş olarak tanımladığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin yaş ve sınıf düzeyleri arttıkça vergi bilinci farkındalıklarının da arttığı; öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeyleri ve ailenin aylık geliri arttıkça vergi bilinci düzeylerinin de arttığı; vergi bilinci farkındalıklarının cinsiyete, anne ve babanın mesleğine göre değişiklik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

1. 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin okulda ve aile içinde verilen eğitimlerle vergi bilinci farkındalıkları artırılmalıdır.
2. Öğrencilerin vergiyi en çok duydukları yerlerin okul ve aile olması sebebiyle vergi eğitimine okul ve aile aracılığıyla ağırlık verilmelidir.

3. 7. sınıf öğrencilerinin vergi bilinci farkındalıklarının 6. sınıf öğrencilerinden yüksek olmasına bağlı olarak 6. sınıfta vergi bilincini artırmaya yönelik etkinlikler artırılmalıdır.

4. Bu araştırma 6. ve 7. sınıf öğrencileriyle sınırlı olduğu için bu alanda sonraki çalışmalara 8. sınıf öğrencilerinin de dâhil edilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbey, F. (2014). Türkiye’de vergi denetimi ve gelirleri üzerine bir inceleme. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 29(1), 63-103.
- Akhan, N. E. (2013). Adım adım ekonomi okuryazarlığı: sosyal bilgiler dersleri için alternatif yollar. *Adıyaman Üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü dergisi*, (14), 1-36.
- Aktan, C. C. (2012). Vergi psikolojisinin temelleri ve vergi ahlakı. “Yeni” Maliye, 167.
- Anahtarcıoğlu, H. İ. (2019). *Sosyal bilgiler eğitiminde arkeolojik mekânların kullanımına ilişkin öğretmen ve akademisyen görüşleri* (Master's thesis, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Arıman, Y. (2019). Kamu harcamalarının vergi uyumuna etkisi: Türkiye örneği (Doctoral dissertation, Karadeniz Teknik Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Aydoğan, S. D. (2017). Vergi psikolojisinin temelleri ve vergiye karşı davranışları etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 3, 14-22.
- Aydoğdu, C. (2014). Yüklü psikolojisi açısından vergilendirme ve bir uygulama örneği. (Doctoral dissertation, Bursa Uludağ University (Turkey)).
- Aytaç, S. (2000). *İnsanı Anlama Çabası (Psikolojiye Giriş)*. Bursa: Ezgi Kitapevi Yayınları.
- Bahar, H. İ. (2009). *Sosyoloji* (Vol. 31). Usak Books.
- Barlas, E., & Güney, G. (2017). Üniversite öğrencilerinin vergi bilinç düzeylerinin ve fatura duyarlılıklarının ölçülmesi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 177-198.
- Bayır, Ö. G. (2016). Nitelikli toplumları oluşturmada sosyal bilgiler dersinin rolü: sınıf öğretmeni adaylarının görüşleri.
- Bayramoğlu, M. M. (2009). Genel ekonomi.
- Bilgili, A. S. (2008). *Sosyal Bilgilerin Temelleri*. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Bozdoğan, D., & Serhat, Kurt. (2019). Vergi kanunlarının genel yapısının değerlendirilmesi: tokat ili özelinde bir uygulama. *Maliye Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 39-63.
- Cansız, H. (2015). Defterdarlık Çalışanlarının Vergi Algıları: Afyonkarahisar Örneği. *Yönetim Ve Ekonomi Dergisi*, 22(2), 433-450.
- Çataloluk, C. (2008). Vergi karşısında mükelleflerin tutum ve davranışları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (20), 213-228.
- Çengelci, T. (2015). *Sosyal Bilgilerin Temelleri*. Ankara: Pegem Yayınevi.

- Çiçek, H., & Sonsuzoğlu, D. D. E. (2006). Psikolojik ve sosyal yönden yükümlülerin vergiye karşı tutum ve tepkileri.
- Demir, İ. C. (2008). Vergi ahlakı ve belirleyenleri, Ege Bölgesi örneği (Doctoral dissertation, DEÜ Sosyal Bilimleri Enstitüsü).
- Demircan, E. S. (2003). Vergilendirmenin ekonomik büyüme ve kalkınmaya etkileri. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (21).
- Demirci, A. (2013). Küreselleşen Dünyamızda Coğrafyanın Siyasal Gücü Ve Türkiye Ölçeğindeki Rolü . *Marmara Coğrafya Dergisi* , 0 (12) , 1-16 . Retrieved From <https://dergipark.org.tr/en/pub/marucog/issue/459/3678>
- Demirel, Ö., & Kaya, Z. (2006). *Eğitim bilimine giriş*. İstanbul: Pegem Yayıncılık.
- Dilaver, H. H., Özdemir, M. Ç., Safran, M., Yazıcı, H., Yel, S., Ata, B., ... & Yiğittir, S. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretimi.
- Doğanay, A. (2005). Hayat bilgisi ve Sosyal bilgiler öğretim programlarının Felsefi Temelleri. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi. Öztürk, C. Ve Dilek, D. (Ed.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 17-52.
- Doğanay, H., & Doğanay, S. (2000). *Coğrafya'ya giriş*. Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Duran, H. (2015). “*Sosyal bilgilerde sosyolojinin yeri ve önemi*”, Sosyal bilgilerin temelleri, Refik Turan ve Kadir Ulusoy, Pegem akademi, Ankara, 2015, 164.
- Edizdoğan, N., & Gümüş, E. (2013). *Vergi afları ve türkiye’de vergi aflarının değerlendirilmesi*. Maliye Dergisi, 164, 99-119.
- Edizdoğan, N., Çetinkaya, Ö., & Gümüş, E. (2019). *Kamu maliyesi* (10. Baskı). Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Erden, M. (1999). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- ERDEN, Münire. (t.y) *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Alkım Yayınevi, İstanbul.
- George, D. ve Mallery, M. (2010). *SPSS for windows step by step: a simple guide and reference, 17.0 update*. Boston: Pearson.
- Gerek, N. (Ed.). (2010). *Siyaset Bilimi*. Anadolu Üniversitesi.
- Gökçe, M. Mükelleflerin Türk vergi sistemine yönelik tutum ve davranışları: Hatay ilinde bir çalışma (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Güngüneş, S. N. (2022). Çocuklara yönelik vergi algısı: kırıkale ilköğretim öğrencileri üzerine bir inceleme. Kırıkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İpek, S., & Kaynar, İ. (2009). Demografik faktörlerin vergi uyumuna etkisi: Bir anket çalışmasının sonuçları. *Maliye Dergisi*, 157(3), 116-130.
- Karabacak, Y. (2013). Sosyal Politika Aracı Olarak Vergilemenin İşlevleri: Türkiye Örneği. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 62 (2) , 223-252. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/iuifm/issue/863/9616>

- Karacan, C. İ. (2019). Ön lisans öğrencilerinin vergiye bakışı ve vergi bilinç düzeyi: Sakarya İli örneği (Master's thesis, Sakarya Üniversitesi).
- Karakoç, Y. (2015). Vergi gelirlerinin kamu giderlerinin karşılığı olması ilkesi. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 21(2), 413-456.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kaya, B. (2015). Sosyal Bilgilerin Temelleri. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Kaya, O. K. A., & Sağbaş, İ. (2020). Sosyal Medyada Vergi Algısı. *Maliye Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 21-34.
- Keçe, A. G. M. & Merey, A. G. Z. (2011). İlköğretim sosyal bilgiler kazanımlarının sosyal bilimler disiplinlerine ve disiplinlerarası anlayışa uygunluğunun belirlenmesi . *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 8 (1) , 110-139 .
- Kıral, E. (2018). Vergi Ahlak Ve Vergi Bilincini Etkileyen Faktörler: Çukurova Üniversitesi Öğrencileri üzerine bir analiz. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(2), 150-167.
- Köktaş, A. M., & Gölçek, A. G. (2017). Geçmişten Günümüze Türkiye'de Vergi Algısı. *Journal Of Suleyman Demirel University Institute Of Social Sciences*, 28(3).
- Köse, E. (2013). Bilimsel araştırma modelleri. R. Y. Kıncal (Editör). Bilimsel araştırma yöntemleri içinde (s. 99-122). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Mustafayev, R. (2019). Azerbaycan'da vergi yükümlülerinin vergiyi algılama ve tutum analizi (Master's thesis, Sakarya Üniversitesi).
- Oğuz, Y. (2019). Türkiye'de Vergi bilincinin geliştirilmesinde eğitimin rolü: Antalya İli Manavgat İlçesi Örneği. Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Oğuztürk, B. S., & Ünal, E. K. (2015). Türkiye'de vergi denetiminde yeni dönem. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 7(13), 207-237.
- Okan, N. (2002). *Hukuka Giriş* (Vol. 1359). Anadolu Üniversitesi
- Organ, İ. & Yegen, B. (2013). Vergi bilinci ve vergi ahlakı oluşumunda muhasebe meslek mensuplarının rolü: adana örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(4), 241-271. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/atauniiibd/issue/2711/35949>
- Ömürbek, N., Çiçek, H. G., & Çiçek, S. (2007). Vergi bilinci üzerine bir inceleme: üniversite öğrencileri üzerinde yapılan anketin bulguları. *Maliye Dergisi*, 153(2007), 102-122.
- Özdemir, A. R., & Ayvalı, H. (2007). Vergi bilincine sahip bireylerin fiş veya fatura alma duyarlılığını etkileyen faktörler.

- Özmen, C. (2011). Sosyal bilgiler eğitiminde vatandaşlık aktarımı yaklaşımına ilişkin öğretmen görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 435-455.
- Öztürk, C. (2006). Sosyal Bilgiler: Toplumsal yaşama disiplinler arası bir bakış. hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi yapılandırmacı bir yaklaşım. Öztürk, C. (Ed.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 21-50.
- Pehlivan, O. (1986). Vergi denetimi ve vergi denetiminde etkinlik. *Vergi Dünyası Dergisi*, 62, 33-42.
- Safran, M. (2008). Sosyal bilgiler öğretimine bakış. özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi. Tay, B. Ve Öcal, A. (Ed.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 1-19.
- Salvucci, S.; Elizabeth Walter; Valerie Conley; Steven Fink ve Mehrdad Saba (1997). Measurement Error Studies at the National Center for Education Statistics, U. S. Department of Education, Washington, NCES 97464 Publication.
- Sandalcı, U., & Sandalcı, İ. (2017). Vergi ahlakı ve kayıt dışı ekonomi ilişkisi: OECD ülkeleri özelinde bir inceleme. *Sakarya İktisat Dergisi*, 6(1), 70-93.
- Saraçoğlu, F. (2008). Yaş-cinsiyet-medeni durum ve eğitim durumunun vergiye karşı tutum üzerine etkilerinin anket sonuçları çerçevesinde değerlendirilmesi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2008(2), 16-34.
- Saruç, N. T. (2003). Vergi ödemeyi etkileyen faktörler: anket araştırmalarının sonuçları. *Vergi Sorunları Dergisi*, 178(2003), 95-122.
- Sönmez, V. (2005). Hayat ve sosyal bilgiler öğretimi öğretmen kılavuzu, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şaşmaz, M. Ü., & Yayla, Y. E. (2019). Vergilerin makroekonomik etkilerinin değerlendirilmesine yönelik bir literatür incelemesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (41), 317-328.
- T.C. Anayasası, on üçüncü baskı, Savaş Yayınevi.
- Tay, B. (2011). Sosyal bilgiler öğretiminin dünü bugünü ve yarını. *Sosyal bilgilerin temelleri*, 3-22.
- Taytak, M. (2010). İlköğretim II. kademe öğrencilerinde vergi bilincinin tespiti: ampirik bir araştırma. *Maliye Dergisi*, 158, 496-512. :
- TDK (Türk Dil Kurumu) (2022). Genel açıklamalı sözlük. *Ankara: TDK Yayınları*.
- Teyyare, E., & Kumbaslı, E. (2016). Vergi bilinci ve vergi ahlakının gelişmesinde maliye bölümü eğitiminin rolü. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(4), 1-30.
- Tosuner, M., & Demir, İ. C. (2009). Vergi ahlâkının sosyal ve kültürel belirleyenleri. *Suleyman Demirel University Journal Of Faculty Of Economics & Administrative Sciences*, 14(1).

- Tosuner, M., & Demir, İ. C. (2007). Toplumsal bir olgu olarak vergi ahlaki. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(3), 1-20.
- Turan, R. (2002). Türkiye cumhuriyet tarihi: kültür alanındaki gelişmeler. (komisyon), ii, Ankara: *Atatürk araştırma merkezi yayınları*.
- Turan, R., & Ulusoy, K. (2010). Sosyal bilgilerin temelleri. *Baskı, Ankara: Maya Akademi*.
- Turan, S. & Karasu Avcı, E. (2018). 2018 Sosyal bilgiler öğretim programı'nın dijital vatandaşlık bağlamında incelenmesi . *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1 (1) , 28-38 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jena/issue/42984/519671>
- Zorlu, Ö. (2012). İlköğretim çağındaki öğrencilerin vergi bilinci düzeyi ve vergi bilinci düzeyi ile ilgili örnek uygulama (Ankara ili örneği). *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İşletme Eğitimi Anabilim Dalı İşletme Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*.

EKLER

Ek 1. Araştırma İzni Onayı

Tarih ve Sayı: 22.09.2022-208490

T.C.
TOKAT VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-27001677-44-57529884
Konu : Araştırma İzni

13.09.2022

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 02.09.2022 tarihli ve 199514 sayılı yazınız.

İlgi yazınız ekinde gönderilen Üniversitenizin Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Tuğba Semin KURT'a ait araştırma izni Müdürlüğümüz İnceleme Komisyonu tarafından incelenmiş, söz konusu araştırmanın ekte belirtilen veri toplama araçları ile yapılmasında herhangi bir sakınca olmayacağı kanaatine varılmış olup, konu ile ilgili Valilik Onayı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi, uygulamanın okullarımızdaki durum hakkında bilgi sahibi olmak ve veri tabanı oluşturmak açısından tez sonucunun Müdürlüğümüze bildirilmesini arz ederim.

Ahmet ÖZDEMİR
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:

- Valilik Onayı
- Veri Toplama Araçları (7 Sayfa)

Adres : Gop Bulvarı 60100 Merkez/TOKAT

Telefon No : 0 (356) 214 10 17
E-Posta: stratejigelistirme60@meb.gov.tr
Kep Adresi : mebb@hs01.kep.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: Güven KOKSAL

Unvan: Büro Hizmetleri

İnternet Adresi: www.mebb.gov.tr

Faks: 3562141186

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 3044-932b-3099-801b-7378 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
TOKAT VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-27001677-44-57330219
Konu : Anket Çalışma İzni

12/09/2022

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
b) 10/05/2022 tarihli ve 27001677/44/49317538 sayılı Valilik Makam Onayı.
c) Araştırma İzinleri İnceleme Komisyonunun 09.09.2022 tarihli tutanağı.
d) Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 02.09.2022 tarihli ve 199514 sayılı yazısı.

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nin ilgi (d) talebi gereği Üniversitesi'nin Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Tuğba Semin KURT, Tokat İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi ortaokullarda öğrencilere yönelik hazırlamış olduğu "Ortaokul Öğrencilerinin Vergi Bilinci Düzeyinin Belirlenmesi (Tokat İli Örneği)" konu başlıklı anket çalışmasını uygulamak istenmektedir.

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Tuğba Semin KURT, Prof. Dr. Ömer Faruk SÖNMEZ danışmanlığında hazırlamış olduğu "Ortaokul Öğrencilerinin Vergi Bilinci Düzeyinin Belirlenmesi (Tokat İli Örneği)" konulu bilimsel amaçlı anket çalışmasını 12.09.2022-30.12.2022 tarihleri arasında Tokat İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi ortaokullardaki öğrencilerine uygulama yapma isteği Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde Olur'unuza arz ederim.

Ahmet ÖZDEMİR
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR

Osman SARI
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:

1-Tutanak

2-Tokat GOP. Üniv. Rektörlüğü yazısı ve yazı ekleri

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Gop Bulvarı 60100 Merkez/TOKAT

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (356) 214 10 17

E-Posta: strategijelistirme60@meb.gov.tr

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bilgi için: Güven KÖKSAL

Unvan : Büro Hizmetleri

İnternet Adresi: www.mebb.gov.tr

Faks: 3562141186

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden d3c9-01ec-3d02-b7e4-80cc kodu ile teyit edilebilir.

Ek 2. Anket Formu

VERGİ BİLİNCİ ANKET FORMU

Sevgili öğrenciler;

Bu anket vergi bilinci düzeyinizi ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Katılımlarınız için şimdiden teşekkürler.

- 1) Yaşınız 11() 12() 13() 14()
- 2) Sınıfınız 5. Sınıf() 6. Sınıf() 7. Sınıf() 8.Sınıf()
- 3) Cinsiyetiniz Kadın() Erkek()
- 4) Babanızın öğrenim düzeyi nedir?
Okur-yazar değil()
Okur-yazar/İlkokul mezunu()
Ortaokul mezunu()
Lise veya dengi okul mezunu()
Üniversite veya yüksekokul mezunu ()
- 5) Annenizin öğrenim düzeyi nedir?
Okur-yazar değil()
Okur-yazar/İlkokul mezunu()
Ortaokul mezunu()
Lise veya dengi okul mezunu()
Üniversite veya yüksek okul mezunu()
- 6) Anneniz çalışıyorsa mesleği nedir?
Çalışmıyor/ ev hanımı()
İşçi()
Memur()
Özel sektör()
Esnaf()
Serbest meslek()
Yönetici()
Diğer(Belirtiniz).....
- 7) Babanız çalışıyorsa mesleği nedir?
Çalışmıyor/ Çalışma engeli var()
İşçi()
Memur()
Özel sektör()
Esnaf()
Serbest meslek()
Yönetici()
Diğer(Belirtiniz).....
- 8) Ailenizin ortalama 1 aylık gelir durumu ne kadar?
0-5.500()
5.501-7.500()
7.501-10.000()
10.001-15.000()
15.001 ve üzeri()

- 9) Sizce vergi nedir?
Devletin sunduğu hizmetlerin karşılığıdır()
Vatandaşlık görevidir()
Zorunlu olarak ve karşılıksız yapılan ödemedir()
İnsanlar üzerinde bir yüküdür()
İşletmelerin büyümesini engelleyen bir uygulamadır()
- 10) Vergi kelimesini ilk nerede duyduunuz?
Ailemden() Okuldan() Gazete, dergi, Tv vb.() Çevremden()
- 11)Sizce topluma verdiği zarar dikkate alındığında ''Vergi Kaçakçılığı Suçu'' en zararlı suçlar arasında suçlar arasında yer almalıdır?
Evet() Hayır() Fikrim yok()
- 12)Aileniz verginin en çok hangi unsurundan şikayet ediyor?
Vergi oranlarının yüksek olmasından()
Vergi yükünün fazla olduğundan()
Kendisinden fazla kazananların daha az vergi ödediğinden()
Vergi yasalarının karmaşık olmasından()
Ödenen vergilerin doğru yerlere harcanmadığından()
Diğer.....(Lütfen yazınız)()
- 13)Vergi vermeyen bir vatandaş nasıl tanımlarsınız?
Kötü bir vatandaş() İyi bir vatandaş() Kurnaz() Zeki() Bilmiyorum()
- 14)Vergisini ödeyen bir kişi sizce nasıl biridir?
Dürüst() Zeki() Kötü bir vatandaş() İyi bir vatandaş() Kurnaz() Bilmiyorum()
- 15)Vergi eğitiminin aşağıdaki araçlardan hangisiyle verilmesi durumunda ödeme eğilimi daha çok artar?
Aile içi eğitim() Vergi idaresinin yapacağı seminer ve konferanslarla()
Okulda eğitim() Görsel araçlarla eğitim() TV programları ve reklamlarla()
Diğer.....()
- 16)Devlet neden vergi alır?
Vatandaşlara hizmet sunmak için() Vatandaşları cezalandırmak için()
Devlet masraflarını karşılamak için() Vatandaşların kanunlara uymaları için() Gelecekte daha iyi yaşamak için() Herhangi bir nedeni yok()
- 17)Devlet vatandaştan neden vergi almamalıdır?
Vergiler gereksiz yere kullanıldıkları için() Çok fazla vergi olduğu için() Zenginlerden daha fazla vergi alınmadığı için() İnsanlar vergilerini ödemedikleri için() Vatandaşlar vergileri ödemekte zorlandıkları için()
- 18)İnsanlar neden vergi verir?
Kendilerine sağlanan devlet hizmetlerini arttırmak için() Devlet tarafından cezalandırılmamak için() İyi bir vatandaş olmak için() Ne kadar para harcadığını öğrenmek için()
- 19)Siz olsanız verginizi ödemek ister misiniz?
Evet() Hayır() Fikrim yok()
- 20)Sizce Türkiye’de herkes vergisini tam olarak ödüyor mu?
Evet() Hayır() Fikrim yok()

Aşağıdaki sorulardan (1. Tamamen Katılıyorum 2. Katılıyorum 3. Kararsızım 4. Katılmıyorum 5. Hiç katılmıyorum) uygun olan şıkkı işaretleyiniz.

	Önermeler	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
21	Devletin (eğitim, sağlık, güvenlik vb) ve belediyelerin sunduğu hizmetler (su, kanalizasyon, çöp toplama vb) ile okulunuzun giderleri (çalışan personelin maaşı, elektrik, su, hizmetli giderleri gibi) borçlanarak karşılanıyor.					
22	Devletin (eğitim, sağlık, güvenlik vb) ve belediyelerin sunduğu hizmetler (su, kanalizasyon, çöp toplama vb) ile okulunuzun giderleri (çalışan personelin maaşı, elektrik, su, hizmetli giderleri gibi) bağış yapılarak karşılanıyor					
23	Devletin (eğitim, sağlık, güvenlik vb) ve belediyelerin sunduğu hizmetler (su, kanalizasyon, çöp toplama vb) ile okulunuzun giderleri (çalışan personelin maaşı, elektrik, su, hizmetli giderleri gibi) ödenen vergiler ile karşılanıyor.					
24	Devletin varlığı için vergi ödenmesi gerekir.					
25	Vergiler tam ödenmediği takdirde devlet hizmetleri aksayacaktır.					
26	Vergi ödemek vatandaşlık görevidir.					
27	Devleti vergi gelirlerini doğru yerlere harcadığına inanıyorum.					
28	Para kazanmaya başlayınca vergi vermek isterim.					
29	Her alışverişimde fiş ya da fatura alırım.					
30	Ödenen vergiler okul, yol, su, köprü olarak geri dönecektir.					
31	Alışveriş sırasında fiş, fatura almayan vatandaşı uyarırım.					
32	Fiş ya da fatura almak yerine ürün fiyatının düşürülmesini isterim.					
33	Bir tanıdığım vergi kaçırırsa onu uyarırım.					
34	Fiş, fatura kesmeyi görürsem vergi dairesine ihbar ederim.					
35	Ülkemizde vergi bilincinin tam olarak yerleştiğine inanıyorum.					
36	Toplumun eğitim seviyesinin yükselmesi vergi ödemeyi arttırır					
37	Vergi kaçıranlara ağır cezalar verilmesi vergi ödemeyi arttırır.					
38	Ödediğim verginin nerelere harcandığını öğrenmem vergi ödememi kolaylaştırır.					
39	Ödenen vergiler toplumun gelişmesi için önemli bir katkı sağlamaktadır.					
40	Yolsuzluk haberleri vergi ödeme eğilimini azaltır.					

ÖZGEÇMİŞ